

Војнопензионерске теме и дилеме

ЕРА НЕПРАВЕДНИХ „БРЗИХ ПРСТИЈУ“

На бројне реакције стамбених интересената, Влада Републике Србије реаговала је тако што је у критеријум за доделу стана уврстила ефективни стаж, али ни то није побољшало праведност. Министарство одбране се залаже да се приликом сваке поделе станова одреди квота за активне и пензионисане припаднике тог министарства, и да оно аутономно, по важећим прописима, додели кров над главом онима који имају највише поена.

Мада смо се трудили да сазнамо, нисмо успели да пронађемо било коју земљу у којој се станови из фонда државне станоградње деле по принципу „брзи прсти“. Та српска новотарија је, по свему судећи, чудо које, како време одмиче, све више плени пажњу грађана. Похвално је то да држава својим службеницима који савесно извршавају веома тешке, одговорне и сложене послове у области безбедносних служби, настоји да реши по многима највећи животни проблем. И док је до појаве патриотске станоградње само систем одбране имао војно-стамбени фонд и бринуо о крову над главом својих припадника, Влада Републике Србије је проширила круг стамбених бржника и на запослене у Министарству унутрашњих послова и у Безбедносно-информативној агенцији. Многи су се томе обрадовали, али је велико разочарење наступило када је обзнањено да ће се подела вршити по принципу „брзи прсти“. Реч је о дигиталном систему у којем побеђују они који успеју да се најбрже „окаче“ на припремљени сајт и тамо „унесу“ своје личне податке, што би могло да им омогући добијање стана. Да би се домогли крова над главом, многи припадници служби безбедности унајмили су хаkere и информатичаре високог ранга, чији је задатак био да својом вештином учине да се у кратком року улогују на сајт. Колико се у томе ишло далеко, дошли смо и до сазнања да је посебна тарифа применивала ако би „операција“ успела, то јест ако би стамбени интересенти упали у квоту која обезбеђује стан по повлашћеним условима.

Ипре него што је кренула подела станова по чудном принципу, заинтересовани су учили да ће бити веома тешко квалификовати се у оквиру граница за доделу станова. На првој подели, у Врању, неко је председници Владе РС Ани Брнабић поставио питање праведности у стамбеном збрињавању припадника служби безбедности, у смислу да су у истом положају они који су тек ступили у службу и они који су пред пензијом или већ више година примају заслужену пензију. Председница Владе је одговорила да до тада још нико није оспорио нови начин доделе станова.

Потекла су бројна обраћања активних и пензионисаних припадника служби безбедности Влади Републике Србије и председнику Републике Србије. Они који очекују од државе стан, упорно су износили чињенице које су против оваквог начина поделе станова. Била је то игра „глувих телефона“, јер је све остало онако како су чиновници у државном апарату одлучили.

Данас се реакције на доделу станова по принципу „брзи прсти“ може свести на два правца. Припадници МУП-а масовно туже државу, покушавајући да оспоре уставност и законитост поделе материјалних добара велике вредности по принципу лутрије. Запослени у Министарству одбране и војни пензионери захтевају да Влада Републике Србије при свакој подели станова одреди квоту у броју станова намењених активним и пензионисаним припадницима система одбране. Они су чврсто опредељени да оно што се додели систему одбране, Управа за традицију, стандард и ветеране МО подели тако што ће се придржавати прописа о рангирању оних који немају трајно решено стамбено питање.

После многобројних реакција Влада је донела две уредбе о поштовању радног стажа за рангирање при подели станова. Занимљиво је да нису познате чињенице на који начин се уважавају дани и године радног стажа. С друге стране бодује се само ефективни радни стаж. Познато је да припадници служби безбедности имају бенефицирани радни стаж, јер обављањем тешких дужности нарушавају здравље. То би држава требало да им вреднује. Према актуелној ситуацији неку врсту предности у процедури доделе стана имају сви они који у те три службе раде лакше послове, то јест извршавају радне задатке које им не нарушавају здравље.

Уовим уредбама Владе Републике Србије регулисана су три критеријума по којима ће се утврђивати редослед за куповину стана на локацији Београд и Нови Сад. Први се односи на то да ће се редослед утврђивати на основу ефективног радног стажа израженог у данима, који Управа за традицију стандард и ветеране (стамбени орган), доставља Генералном секретаријату Владе Р.Србије. Други параметар је тачно време када је извршена пријава - апликација електронским путем. Трећи критеријум се састоји у томе да лице које се пријави, право приоритета на локацији Београд има ако је пребивалиште у Београду пријавило пре 26.7. 2019. године, а на локацији Н.Сад, приоритет имају лица са пријављеним пребивалиштем на територији АП Војводине пре 25.5. 2021. године. Да ли треба ограничавати могући број стамбених интересената датумом пријаве, посебно је питање. Том административном мером нису задовољни многи припадници служби безбедности.

Право на куповину стана имају лица која немају никакав стан, као и они који имају делимично решено стамбено питање, конкурисањем за било коју структуру стана.

Право приоритета за куповину стана има прво лице без стана, а лице које има неодговарајући стан може остварити право под условом да та куповина стана није заинтересовано лице које нема никакав стан.

Како време пролази, све су бучнији захтеви да се укине додела станова путем „брзи прстију“. Део оних који су без стана или имају делимично решено стамбено питање, самоиницијативно су почели да истражују ко је на овај начин решио стамбено питање. Тврде да су дошли до сазнања да су неки синови очева на положају имали „најбрже“ прсте. Другим речима сумњају у објективност пријављивања и утврђивања, па су блиски ставу да је редослед за појединце намештен. Стручњаци за дигитално обављање административних послова кажу да су злоупотребе заиста могуће. Али, зар би неко намерно оскрнавио углед Владе Републике Србије. Тешко је докучивао контрола, ако у овом случају постоји. Она би требало да буде без остатка дефинисана и у свему транспарентна. У оквиру оних који контролишу рад дигитализованих административних поступака требало би да буду интегрисани и стамбени интересенти, па и чланови заинтересованих невладиних организација.

Веома је дискутабилна одредба да самци, ако су имали довољно брзе прсте, могу да откупе троипособан стан, а да они чији су прсти били тромији и имају више чланова породице могу да дођу само до гарсоњере. Има ли у томе праведности?

Унајтежој ситуацији су пензионисани припадници служби безбедности јер они, због година живота, не могу да добију комерцијални кредит. Садашњи прописи не омогућавају да њихови наследници, после одласка на пут без повратка, не могу да наставе са отплатом кредита. Што се војних пензионера тиче, тој популацији највише одговара класичан начин доделе станова.

На многобројним скуповима Удружења војних пензионера Србије широм земље највише незадовољства исказује се према „брзим прстима“. Осим тога што се говори о дубокој неправди која се упорно промовише, они што су деценијама верно служили домовини захтевају свестраније сагледавање ефеката досадашње примене „брзи прстију“, истичу одговорност чиновника и траже да се ова значајна животна област уреди на другачији начин.

Време ће показати ко је у праву.

Звонимир ПЕШИЋ

Дан Центра војномедицинских установа Београд

РЕЗУЛТАТИ КОЈИ ОБАВЕЗУЈУ

Усали за састанке Војномедицинског центра Нови Београд обележен је Дан Центра војномедицинских установа Београд (9. јун). Свечаности су поводом 31 године од оснивања ЦВМУ Београд присуствовали заменик начелника Генералшта-

ба ВС генерал-потпуковник Желимир Глишовић, в. д. секретара Министарства одбране Небојша В. Николић, начелник Управе за војно здравство МО бригадни генерал Радивоје Анђелковић, командант Гарде Војске Србије бригадни генерал Ни-

кола Дејановић, бројни пријатељи и запослени. Свечаном скупу присуствовао је пуковник Славољуб Сталетовић, члан Извршног одбора ГО УВПС. Међу гостима су били и управници војних болница у Нишу пуковник Вељко Милић и Новом Саду пуковник Драган Коруга.

Управник Центра војномедицинских установа Београд пуковник др сци. мед. Жарко Мићовић у обраћању је истакао достигнуте циљеве и високе критеријуме у свакодневним задацима - пружању квалитетне здравствене заштите, здравственог збрињавања, превентивне медицинске заштите и санитетског обезбеђења војних осигураника. Присећајући се темеља установе које су градили бивши управници попут др Марића, др Лакете, др Ристи-војевића, др Сталетовића и др Илића, али и изазова и тешких времена у прошлости преброђених захваљујући заједништву и прилагођавању, рекао је да „свака успешна прича, сваки излечени пацијент, сваки измамљен осмех на лицима пацијената, подсећају на вредност нашег посла и улогу коју играмо у њиховим животима“. Први човек ЦВМУ Београд навео је и податке о броју прегледа током минулих дванаест месеци и друге статистичке податке о раду те еминентне војноздравствене установе.

На свечаности су додељене стимулативне мере припадницима, а и војне спомен-медаље за изузетне резултате и ревносну војну службу.

Обележен Дан ветерана војнообавештајне службе

ДЕСЕТ ГОДИНА УСПЕШНОГ РАДА

У ресторану Дома војске у Београду 24. јуна обележен је Дан ветерана војнообавештајне службе Србије. Свечаности поводом десетогодишњице Удружења присуствовали су директор Војнообавештајне агенције генерал-мајор Зоран Стојковић и изасланик министра одбране бригадни генерал Горан Момчиловић и представници других институција система одбране. Минутом ћутања одата је пошта свим преминулим припадницима те службе.

Скуп је отворио председник Управног одбора капетан бојног брода у пензији Градимир Јовановић. Он је у кратком обраћању споминуо све значајније резултате постигнуте током минуле деценије рада Удружења. Такође је говорио о сарадњи са сличним удружењима у Србији и у иностранству. Јовановић је посебно захвалио Војнообавештајној агенцији на подршци и помоћи у реализацији дела активности. Речи захвалности упутио је и Управи за традицију стандард и вете-

ране која је функционално одређена да буде веза Удружења са Министарством одбране јединицама Војске Србије.

Поздрављајући присутне директор Војнообавештајне агенције генерал-мајор Зоран Стојковић је рекао да су ветерани, током војне службе, дали велики допринос својој војсци и држави, посебно у областима безбедности, стабилности и просперитета.

Бригадни генерал Горан Момчиловић је пренео поздраве министра одбране Милоша Вучевића, који због искрслих обавеза није могао да присуствује скупу и изразио захвалност ветеранима који су у тешким временима обављали значајне дужности у области безбедности.

У уметничком делу програма учествовали су Етноансамл „Зора“ Учитељског факултета у Београду под управом проф. доц. Александре Тошић, који је извео сплет родољубивих песама. Заједно са њима наступио је и трио Уметничког ансамбла МО „Станислав Бинички“. Учесницима програма уручени су пригодни поклони.

На свечаности су новим члановима уручене чланске легитимације, а дружење је настављено уз ручак.

З. П.

Бесплатна провера слуха у Нишу

КОРИСНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Градски одбор УВПС Ниш и предузеће „Аудиовокс д.о.о.“ слушни апарати Ниш“, су у Дому Војске 30. јуна спровели акцију бесплатне провере слуха. Војна болница Ниш и Градски Одбор Удружења војних пензионера града Ниша имају веома добру сарадњу са представницима те фирме.

Докторка Тијана Павловић и доктор Александар Миљковић, су проверили

Битка на Кошарама

ПОШТА ХЕРОЈИМА

Парастос погинулим борцима са Кошара на 24. годишњицу 14. јуна 2023. године је водио старешина саборног храма у Нишу протојереј Бранко са свештенством епархије нишке. Парастосу су присуствовали командант Копнене Војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, представници ветерана херојских 549. мтбр и 125. мтбр, потпредседник ГрОд УВПС Небојша Живковић, представник Војне болнице пуковник др Небојша Ђенић, градоначелница града Ниша Драгана Сотировски, представник градске општине Медијана, ветерани 63. пдбр, председница Друштва за неговање слободарских традиција Славица Јовановић Динић, председник Удружења ветерана Србије Зоран Симеоновић, ветерани 37. пбр, а и велики број грађана Ниша.

Битка на Кошарама је однела многе животе на обе стране. По изјави генерала Драгана Живановића, ратног команданта 125. мтбр, у рејону Кошара погинуло је 108 припадника ВЈ (18 официра и подофицира, 50 редовних војника, 13 резервиста, 24 добровољца). Међу погинулима је и руски добровољац. Званични губици ОВК су око 200 мртвих, али се сматра да их је било много више. Осамдесет одсто мртвих бораца ОВК потичу са Косова и Метохије.

Н. Ж.

Нишлије у Рибарској Бањи

ЛЕК ЗА ЛЕПОТУ

Под руководством вође пута Раде Лазаревић 24. јуна веома успешно је реализован излет до манастира Свети Роман Ђуниски и Рибарске Бање. Председник Гр.Орг.УВПС Ниш Зоран Јашовић поздравио је излетнике и пожелео им срећан пут и добар провод.

На путу који спаја Ражањ и Крушевац, на десној обали Јужне Мораве, недалеко од села Ђунис, налази се манастир светог Романа, са храмом посвећеним Благовестима Пресвете Богородице. Манастир је подигнут на месту где се подмижавао и упокојио преподобни Роман Синаит, који се по предању доселио овде после 888. године. О његовом животу мало се зна. Постоје две претпоставке. Прва је да је био један од синајских монаха, који су у време Лазара дошли у Србију и настанили се широм средњовековне Србије. По другом предању, свети Роман је био ученик светог Климента Охридског и да је заједно са Прохором Пчињским, Јованом Рилским, Јоакимом Осоговским и Гаврилом Лесновским на просторе данашње Србије дошао из Охрида, да на словенском језику проповеда хришћанство локалном словенском становништву. Његове свете мошти и данас се чувају у манастирској цркви.

Излетници су се потом упутили према Рибарској Бањи, једној од најстаријих бања на простору југоисточног Балкана. Спада међу шест првих српских бања обновљених још 1833. године у време владавине књаза Милоша. Бању су посећивале и у њој боравиле све крунисане главе Србије. Ипак, најдражи и најчешћи гост Рибарске Бање био је краљ Петар који је ту налазио лека својој костобољи.

Сваке године у Р. Бањи борави око 20.000 посетилаца због здравствених, али и рекреативних потреба. Пратећи светске трендове Р. Бања је за своје госте обновила и проширила старо турско купатило које потиче из 16 века. На тај начин понуда велнес и СПА програма је проширена и употпуњена новим садржајима. Слана соба и пешина, парно купатило, када краљице Драге, сауне, луксузне собе за масажу, ђакузи каде, отворено-затворени базени, а изнад свега турско купатило, чине боравак у овом центру незаборавним. Тениски и терен за одбојку на песку, мини аква парк и игралиште за децу, само су део Спортско-рекреативног центра „Самар“, који је отворен за посетиоце од 1. јуна 2019. године.

Излетници су ручали у ресторану комплекса по договореној јако популарној цени од 615 динара. Након тога је време било резервисано за купање на отвореним базенима, с обзиром да је тога дана било лепо време. Повратак до Ниша је протекао је уз песме.

З. Јашовић

слух код 24 војна пензионера. Обавили су то на професионалан и одговоран начин. Требало је видети са коликом пажњом и љубазношћу су се односили према војним пензионерима у поодмаклим годинама.

Након прегледа председник Гр.Од.УВПС Ниш је разговарао са прегледаним пензионерима. Били су презадовољни акцијом, похвално су се изразили у односу на медицинско особље. Пезионер Славиша Милојевић је изјавио да лекари оличење како треба здравствени радници да се опходе према пацијентима.

Оштећење слуха је честа појава. Више од 10% одраслог становни-

штва у Европи има оштећен слух. Код људи који не третирају оштећење слуха, за 30 до 40% излажу се већем ризику од губитка памћења и смањења можданих способности. Један од прегледаних има оштећење слуха од 80%.

Захваљујући савременом дизајну, слушни апарати достижу висок ниво комфора и удобности, чак и при целодневном ношењу, што утиче и на смањење умора на крају дана. Прилагођавају се према потребима и слуху сваког корисника појединачно. Једноставни су за коришћење, неупадљиви и елегантних облика, тако да се скоро не примећује да их неко носи.

Због велике заинтересованости, договорено је да се у септембру организује још једна акција бесплатне провере слуха.

З. Јашовић

Сећање на погинуле у ратовима деведесетих

ПАРАСТОС У МАНАСТИРУ СТУДЕНИЦА

Захваљујући ентузијазму борацких удружења Краљева, пре свега Удружењу бораца у ратовима 1991.-1999. са председником Сретеном Лазовићем на челу, сваке године на Видовдан се одаје посебна пошта погинулим борцима у ратовима деведесетих, уз парастос у манастиру Студеница. Подршка локалне самоуправе Краљева врло је битна за реализацију те активности.

Од 2019. године, када је објављена књига „Краљево на путевима историје“, откљоњена је свака могућност да се неки од бораца погинулих у рату деведесетих са територије Краљева заборави и не помене, као што је пример у неким другим случајевима или крајевима. У тој књизи су објављена имена и слике свих погинулих, а и чин и дужност коју су обављали.

И ове године у Краљеву организовано окупљање чланова породица погинулих, представника градске управе, Удружења бораца у ратовима 1991.-1999. и сродних удружења и осталих учесника и њихов превоз до Ушћа, где су се већ окупили учесници са тог дела територије код споменика седморици погинулих бораца са подручја те месне заједнице. Венце на споменик су најпре положили чланови породица и родбина погинулих, а затим и сви остали.

Окупљене је поздравио председник МО Ушће, „Удружења бораца у ратовима 1991.-1999.“ Саша Кошанин. Највише захваљујући Саши је и подигнут овај споменик са исписаним именима, годинама и дужностима које су обављали у рату. Сваки од седморице погинулих је у овом месту добио и своју улицу, што је, свакако, јединствен пример у нашој земљи. Саша је у свом надахнутом обраћању посебно истакао потребу да се негује сећање на борце који су своје животе дали за одбрану и част наше отаџбине, а посебно да се тај осећај преноси на све

младе људе на којима остаје будућност земље Србије. Посебно је захвалио управи Градске чистоће које се редовно и добро брине о чистоћи и срећности простора око споменика. Истакао је и потребу додатних радова на споменику ради његове заштите од лоших временских утицаја. У обраћању осталих учесника, између осталог наглашено је и шта је све до сада учињено на стварању потребних услова да се на споменицима и другим значајним местима могу исписивати и имена оних бораца који су погинули у рату на територији Хрватске и Босне и Херцеговине и да не би требало њих стављати у други план без обзира што Србија није званично била у рату.

Активности су настављене у манастиру Студеница, задужбини оснивача српске државе Стефана Немање и средишту српске средњовековне власти, културе и писмености. Присутни су најпре обишли манастир и запалили свеће. Тачно у 12 часова је почео парастос коме су се придружили и сви други гости манастира. Манастирско свештенство је, према устаљеном протоколу, одржало парастос за све погинуле из Краљева и околине, уз помињање њихових имена. Домаћини су за све припремили послужење и посебан манастирски ручак.

Треба да се са поносом сећамо и поштујемо све оне који су животе дали за одбрану отаџбине. Највећи број погинулих је управо био у годинама када су тек требали да живе и стварају нове животе. Неки од њих су оставили потомство иза себе, а добар део није имао прилику за тако нешто. Зато немојмо дозволити да се сећања враћају само одређених датума. Посебно је значајно да се традиција сећања преноси на младе генерације и на томе убудуће треба много више радити.

Јован Симић

Излет Пожаревљана

СУСРЕТ СА ПРИРОДОМ

Недавно је, у организацији Удружења војних пензионера Пожареваца, реализован једнодневни излет до Борског језера, Лазареве пећине, Брестовачке бање и врела Млаве (Жагубица).

Излетници су имали прилику да упознају природне лепоте Борског језера. Реч је о вештачком језеру, насталом 1959. године подизањем бране и акумулацијом вода речице Ваља Жони, Марцове реке и дела слива Злотске реке. Језеро се налази у подножју

планине Црни врх близу Бора. Излетници су били вредни па су током шетње убрали лековито биље и гљиве којих је било у изобилју.

Након тога упутили су се ка Лазаревој пећини или Злотској пећини. Она је најдужа пећина у Србији. Налази се у источној подгорини Кучајске планине. Лазарева пећина у кањону Злотске реке прави је дра-

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јуну 2023. године

ЛЕТЊИ ОПОРАВАК

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор је на седници одржаној 30. јуна 2023. године, размотрио захтеве достављене у јуну 2023. године и донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника, ОпОр Зрењанин МЈ: 43.000,00 – по члану 17.121,70 динара;
ОпОр Нови Сад СС: 30.000,00 – по члану 22.173,00 динара;
ОпОр Нови Београд ЛВ: 43.000,00 – по члану 19.579,00 динара;
ОпОр Ниш МБ: 35.000,00 – по члану 17.053,12 динара;
ОпОр Вождовац БН: 35.000,00 – по члану 18.702,64 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану. ОпОр Смедеревска Паланка ГД: 25.000,00 –
ОпОр Ниш ВШ: 20.000,00 –
ОпОр Земун СБ: 20.000,00 –
ОпОр Панчево БГ: 15.000,00 –
ОпОр Чукарица ПЗ: 30.000,00 –
ОпОр Прокупље АЈ: 30.000,00 –
ОпОр Ниш ВГ: 30.000,00 –
ОпОр Прокупље СМ: 10.000
ОпОр Нови Сад ВС: 15.000
ОпОр Нови Сад РС: 20.000
ОпОр Нови Београд МС: 20.000
ОпОр Нови Београд ЈС: 25.000
ОпОр Крагујевац КМ: 15.000

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне до 7. јула 2023. године. Захтеви који буду достављени од 1. јула до 31. јула 2023. године, биће решавани почетком августа 2023. године.

Извршни одбор

гуљ природе. Учесници излета били су импресионирани садржајима у пећини, а посебно је било занимљиво станиште слепих мишева.

Уследила је посета Брестовачкој бањи. То је једна од најстаријих бања у Србији, смештена је на надморској висини од 385 метара, у прелепом природном амбијенту речице Пујице и окружена столетном шумом. На простору бање постоји 10 термалних извора са температуром од 32 до 40 степени Целзијуса. Војни пензионери су били одушевљени природним лепотама бање и доступним садржајима.

При повратку за Пожаревац организована је посета Врелу Млаве. То је прелеп природни амбијент са низом привлачних садржаја за посетиоце.

Д. Страхинић

Опелом косовским јунацима
на Газиместану 28. јуна
2022. године, обележена је
633. годишњица

Извор КоССев - 28. јуна 2022.

О феномену Космета и Косовског завета **ЗА КРСТ ЧАСНИ И СЛОБОДУ ЗЛАТНУ**

Када је у питању сама Косовска битка 1389, погибија кнеза Лазара и највећег дела елитне српске војске, српски народ, предвођен својом православном црквом као трајним ослоном, је од почетка Лазарево жртвовање схватао као својеврсно жртвовање за Божију правду, православну веру, слободу и част народа и отаџбине и као пример како се ваља жртвовати за те идеале. Све до данашњих дана то је усмено, писмено, а нарочито преко епске поезије и гусала преношено и усађивано у свест и психу свим генерацијама Срба као косовски завјет и видовданска етика.

О феномену Косова у српству, косовском завету, видовданској етици и самом Косовском боју, писали су са научног, историјског, религијског и филозофског аспекта бројни наши и страни аутори светског угледа и гласа.

Већина од њих феномен Косова настојала је да анализира објективно и најчешће као универзалну појаву, која је значајна не само за српски народ, него и шире, за укупну хришћанску цивилизацију и културу Европе.

Међутим, неки аутори, међу којима најжалост, и припадници српског народа, нису разумели или нису хтели да дубље сагледају суштину и трајну универзалну вредност феномена Косова у српству (Косовског завета и видовданске етике). Они су овој појави прилазили прагматично и крајње упрошћено као једном од историјских догађаја који имају пролазну вред-

ност. А неки су злонамерно, тенденциозно и потцењивачки косовски феномен сматрали обичним митом, упроштено га свдећи на Косовску битку 1389. Они сматрају да је косовска трагедија, погибија цвета младости и српског племства 1389, прерасла у митоманију смрти, односно да су Срби једини народ на свету што слави свој пораз и масовно изгинуће. Оваква тумачења која су доминирала за време комунистичке власти имају, поред осталог, злонамерне политичке и идеолошке циљеве да би се обезвредила окосница српске националне патриотске свести, и оно што је вековима српска национална светиња.

„Косовски завет није филозофија пораза и смрти. Тај завет је створен у народу који је имао снаге да пораз призна, али да се никада не помири с понуђеном чињеницом да је у томе и његов крај“ (Радослав Самарџић). Дакле, то није слављење по-

раза већ страдања учињеног свесно и намерно како би се смрћу за идеју сама идеја сачувала од смрти, како би се смрћу за идеју она обесмртила. Идеја „царства небеског“, идеје је вечне слободе, слободе која се не поклања, већ се до ње стиже „борбом непрестаном“, мучеништвом и жртвом. Срби се нису предавали након пораза у Косовској битки, већ су битку пренели на виши духовни план.

Идентитет

„У свом опредељењу на Косову за Царство небеско српски је народ испољио свој хришћански православни идентитет. То косовско опредељење Србаља постало је историјска судбина тог народа јер је пресудно одредило свенародно понашање у

кључним моментима тешке али славне српске историје“ (Атанасије Јефтић).

За жаљење је, да још увијек има омаловажавања и несхватања суштине *косовског завета* и *видовданске етике* код не малог броја српских интелектуалаца и политичара. Реномирани интелектуалац, врсни новинар и уредник Милорад Вучелић се поводом тога с правом пита: „Одакле та потреба српским модерним политичарима да се упорно спрдају са небеском Србијом и Лазаревим избором. Ко их то и где научи?! Нема школе и куће у којој се то могло научити. Школа стварно није магаре, како би рекли у Херцеговини, а важи подједнако и за Топлицу и за Шумадију и за било који део српства. Актуелно схватање реалности које демонстрирају наши политичари је афирмација рајинског потчињавања и стога је више него отужно, када се они питају шта је у главама оних којима је слободарство највиша вриједност.“

Косово је 200 година пре Косовске битке 1389. било не само наша духовна колевка, него колевка и срце српске државности. Пuna два века Немањићи су на Космету имали више од десет престоних места (Призрен, Приштина, Пећ...), што је више него у било ком делу Србије и српских земаља после Косовске битке 1389.

Многе су се битке и бојеви одиграли на Косову, али српски народ памти само ону која се догодила у уторак 28. (15) јуна на Видовдан 1389. И турски историчари дају већи значај Косовској бици него Бици на Марици 1371. где је прегажена тада најјача хришћанска снага у југоисточној Европи.

Много пре Косовске битке, на Косову је била већина српских културноисторијских споменика који представљају бисере срп-

ског градитељства, уметности и културе. Данас је неке од заштитио УНЕСКО као светске вриједности и уврштени су у светску баштину културе (Пећка патријаршија, Високи Дечани, цркве Богородица Љевишка и Грачаница). У повељи која се налази у Високим Дечанима („Дечанска повеља“) пише да је у 14. веку на Косову живело 98 одсто српског православног становништва.

Када је у питању сама Косовска битка 1389, погибија кнеза Лазара и највећег дела елитне српске војске, српски народ, предвођен својом православном црквом као трајним ослонцем, је од почетка Лазарево жртвовање схватао као својеврсно жртвовање за Божију правду, православну веру, слободу, част народа и отаџбине и као пример како се ваља жртвовати за те идеале. Све до данашњих дана то је усмено, писмено, а нарочито преко епске поезије и гусала преношено и усађивано у свест и психу свим генерацијама Срба као косовски завет и видовданска етика. Преношено је са колена на колена Лазарево приклањање „Царству небескоме“, његова чувена клетва и витешка етика жртвовања за узвишене идеале своје вере, слободе и чести народа („за крст часни и слободу златну“). Током историје та су схватања и примери косовских јунака (Милош Обилић и други) дубоко ушла у свест и душу сваког национално и духовно освешћеног Србина као трајни етички и витешки постулати. Тим примерима вековима су се нападали наши нараштаји, што је и допринело да српски народ опстане кроз своју бурну историју и да у правом смислу те речи постане историјски народ.

Жртвовање

Две године после Косовске битке Српска православна црква је прогласила кнеза Лазара за свеца. Жртвовање кнеза Лазара за Божију правду, хришћанску веру и част свога народа у историји хришћанске цивилизације остаће као јединствен пример духовне победе хришћанске цивилизације. Ради тога многи Косовску битку третирају као судбоносну Армагедон битку (Откровење Јованово 16-18, Библија) и упоређују је са битком у Термопилском кланцу (480. године прије нове ере), битком код Поатијеа (732 године) и Куликовским пољем 1380.

Наша народна епска поезија, без премца у свету, је на префињен и симболичан начин опевала косовску трагедију (Косовски циклус епских пјесама – „Косовијада“) и преселила је у легенду.

Академик и песник Рајко Петров Ного, један од најбољих познавалаца наше епске народне поезије и феномена Косова, је написао: „Све су наше јуначке пјесме о Косову, оне преткосовске Косово слуте, оне послје Косово памте као усудно мјесто са којег се из моћи и сјаја немањићког падало у таму ропства. Уз гусле је јуначка пјесма Косовску битку била пет вјекова. Гусларев сан о слободи и јесте небеско царство. Оно није на небу већ у поезији“ И додаје „наша повјесница и народна пјесмарица окупиле се у јединствену рапсодију. Стожар те рапсодије је: „на убаву на пољу Косову – грдном судилишту – како вели Његош...“

Ного, луцидно, истиче стихове чија актуелност је убитачно очигледна:

РЕКЛИ СУ...

Антоније Ђурић КОСОВО ЈЕ ДУША СРБИНОВА

„Косово је душа Србинова, његова рана незацељена, крв његова, његова клетва и молитва, његово памћење и његова колевка, у којој је свако дете са сваком капи млека из мајчине груди примило и свету причест и завет: умирање за слободу и мржња на ропство.

Косово је непресушни духовни кладенац, који преци оставише својим потомцима, да их надахњује снагом и истином, како би се, усправни и достојанствени, одржали кроз векове и како би између ропског понижења и смрти – увек изабрали смрт као вечни живот, као вечно трајање, као Царство Небеско.

И би уторак, дан петнаести (двадесет осми), месеца јуна, лета Господњег 1389.

И би Видовдан. Дан туге и поноса. Дан пада и славе. Дан смрти и у истом дану час васкрсења.

И пре Видовдана најезда турска би неукротива: огњем и мачем, неправдом и насилјем прокрчише себи пут на запад. И жеља им неукротива: да све хришћанске

народе поробе, слободну Европу у тамницу претворе...

Могао је Лазар да изабере царство земаљско: да савије кичму и колена и тиме одрекне право свом народу на име и слободу, на господарење својим огњиштем и својом душом. Да су се томе путу приклонили косовски јунаци, сачували би свој живот и своје земаљско благо, али би заувек угасили чежњу Србинову за слободом. Да су тако учинили, никад српски народ не би имао црног Ђорђија у Орашцу, ни Милоша у Такову, не би било ни Његоша, ни Вука Мандушића, ни Вишњића, ни Старца Вујадина, ни Хајдук Станка, ни Мркоњића у Невесињској пушци, не би било ни Александра на Куманову, ни Бојовића на Брегалници, ни Степе на Церу, ни Мишића на Колубари, ни мајора Гавриловића на Дунавском кеју у Београду, не би било ни етике у српских ђака ни њихових професора у крагујевачком октобру. Не би било ни гусала. Ни српског имена. Ни Косова.

Честити Кнез и његова војска учинише овај дан вечним. Косовски бој својим сјајним примером засени земаљску куглу. И прихвати народ српски борбу без страха, и без вапаја, и без уздуха свестан да живот даје за слободу свету.

И би Видовдан, дан у коме изгибе цвет српски, све што се у народу сматрало бољим и узоритијим паде на бранику отаџбине.

И црвени божури из крви њихове никоше.”

Марко С. Марковић ТАЈНА КОСОВА

„Успомена на Косово је неки освештани бол нешто што из даљине обасјава својим величанством и уједно испуњава груди неизрецивом надом. Сам помен Косова довољан је да Србина потресе до дна душе...“

Постоји тајна Косова. Читава српска историја није била довољна да ту тајну разјасни до краја и да је потпуно осветљењу смести у српску душу.

Увек ће нам ту нешто остати загонетно. Косово није наша религија, али је једна велика мистерија која се накалемила на религију. Косово није синоним православља, а опет се српско православље не би без њега могло замислити. Косово није сва српска историја, а ипак је средиште те историје, без кога она не би добила свој циљ и смисао.”

Иво Андрић ОВА ЈЕ ДРАМА ПОЧЕЛА НА КОСОВУ

Љуба Ненадовић, иако и сам Србин, био је изненађен кад је видео у Црној Гори живу снагу косовске традиције, која је у тим брдима и после столећа била ствар-

„Цареви се отимљу о царство,
међусе се хоће да поморе,

Када описују историјске догађаје наше епске песме су у основи тачне. Ако им се отклони песничка форма, остаје чиста историја, историја писана у стиху која се пева уз гусле или рецитије. Стихована историја! Оне су својеврсни историјски споменици. У нашим епским песмама историчност је, дакле, важнија од поетичности и поетичне фразе. Српски народ од своје епске песме тражи да чује истину, моралну и витешку поуку, а не забаву. Зато се епска пјесма када се пева уз гусле или се рецитије, пажљиво слуша у потпуној тишини (попут симфонијског концерта). Када су у питању други инструменти и песме које се уз њих певају, слушаоци неретко запевају заједно са певачем (певачима). То нити је могуће нити дозвољено када гуслар пева епску пјесму.

Наше епске песме казују о Косову као преломној тачки српске историје (време пре Косова, време после Косова). Оне у косовској голготи виде етички смисао, морално начело и врлину без којих се не може дугорочно опстати нити васкрснути. То је етички императив национално и духовно освешћених Срба.

Идеали

„Илијада је значајна по свом широком епском оквиру, по љепоти описа, грандиозности и херојству јунака који су личили боговима или су сами богови, али су њени основни мотиви отимачина, увријеђено самољубље, подлости и преваре, док су у нашем епском косовском циклусу основни мотиви свјесно

ност, исто толико блиска и стварна као хлеб и вода. Намучене жене које су се одмарале поред бремена дрва на каменој ивици пута говориле су му о Косову као о својој особеној судбини и личној трагедији. „Наша је правда на Косову изгубљена”, говорили су људи резигнирано и не помишљајући да је траже другим путем до онога који им косовски завет налаже. Целокупна судбина свих тих људи била је тим заветом омеђена и управљана. Као у најдревнијим легендама, које су увек и највећа људска стварност, сваки је на себи лично осећао историјску клетву која је “лафе” претворила у “ратаре”, оставивши им у души „Страшну мисао Обилића”, да тако живе разапети између своје ‘ратарске’ рајинске стварности и витешке, обилићевске мисли. Црна Гора и свет који је избегао у њена брда били су квинтисенција тога косовског мистерија. Све што се у тим брдима рађало долазило је на свет са рефлексом косовске крви у погледу”.

Исидора Секулић КОСОВО ЖИВИ И ЖИВЕЋЕ

„Косово, нити је престало нити је нестало, нити ће икада док је нас. Не почиње оно од кнеза Лазара, него још раније. Немањин брат Тихомир претрпео је пораз на Косову када је, с помоћу Грка, покушавао

жртвовање за идеале хришћанске божије правде, слободе и витешког људског достојанства (Владимир Ђоровић).

Многи блистави умови света: Гете, браћа Грим, Герхард Геземан и бројни други научници, књижевници, историчари и филозофи, дивили су се и диве се лепоти и универзалним етичким порукама, витешком кодексу људског живљења, жртвовању за узвишене идеале, подношењу мука у ропству и преживљавању српског народа у скоро немогућим условима за живот, што је опевала наша епска поезија.

Историчар Владимир Ђоровић као косовски завет наводи следеће речи кнеза честитог: „*Боље нам је у подвигу смрт, него ли са стидом живот. Боље нам је у борби примити смрт од маља, него ли дати плећа непријатељима нашим. Мно-го смо живјели за свијет (на свијету), стога се потрудимо за кратко да поднесемо подвиг страдалнички, да поживимо вечно на небесима.*”

А славни косовски витезови су му одговорили, као и безброј пута касније многи српски јунаци приликом одбране своје вере, државе и слободе: „*Нећемо штедети наше животе, ако треба умрећемо за отачаство наше. Принесимо себе Богу као живу жртву.... Не поштедимо живот наш, да живописан образац послуже овога будемо другима.*”

Косовски завет трајно је присутан и урезан у свест српског народа као свето предање. Без тог завета Срби би изгубили идентитет и не би постојали као Срби.

И данас национално и духовно освешћени Срби било где да живе у себи носе косовски завет. У противном, престали су да буду Срби.

да врати престо који му је Немања преотео био. Од тога Тихомира, од кнеза Лазара и Мурата, преко разних устанака, преко владарских напора Његошевих и његове поезије, преко Куманова, преко поезије Ракићеве, преко Младе Босне и сарајевског Видовдана, преко Албаније и Кајмакчалана, преко средњовековне наше уметности, преко Мештровића – оно, Косово живи и живеће и сутра и прекосутра, иако увек као нешто друго и треће, политичко, културно, уметничко, научно. Косово, које је све већа и већа сума истина с којима се ми дружимо и у нечем битном не мењамо. Ето, дакле Косово непролазно, у једном дугом ланцу који се не кида, само што с временом увек у нешто друго вуче.”

Ернест Дени ВРЛИНЕ И МАНЕ СРБА

Француски историчар Ернест Дени, написао је научну студију о Србима. Истичући њихове специфичне карактеристике мане и врлине, он између осталог пише: „Срби имају и своје мане, које су истовремено производ и њиховог темперамента и њиховог васпитања. Њихова воља, посебно у добру, није постојана, њихово неповерење се брзо буди и догађа се да они доносе одлуке без много размишљања и намах се одмах покају. Њих могу лако да занесу звучне речи и привидне оптужбе, при

Свети косовски завет је генетска основа и код нашег националног бића, „*чистилиште наше савести и непресушни извор најузвишенијих надахнућа*”. Он се, међутим, не стиче само рођењем и српским преклом, већ искључиво опредељењем, духовним и националним освешћењем. Трагична и горка искуства која смо доживели крајем двадесетог и почетком двадесет првог века опомињу нас да се на плану духовног и националног освешћења потребно осмишљеније и интензивније ангажовати, као што је то у своје вријеме неуморно радио Свети Сава учвршћујући у српском народу православну веру и настојећи да код њега развије људске врлине и смисао за грађанске дужности. Управо најновија искуства су непобитно показала да је све што смо радили мимо темеља светосавља пропало и нестало.

„У одсудним тренуцима, у часовима искушења ја видим, да ми у дну душе, под тврдом кором и сивим талогом празних ријечи и извитоперених појмова који тако брзо изневјере, живе вјечне, несвјесне и благословене баштине дједова, који су тијело своје положили у стара расута гробишта, а једноставне и јаке врлине своје у темеље наших душа“ (Иво Андрић).

Наметнута битка

Окупација и насилно измјештање територије Космета из састава наше отаџбине Србије и проглашавањем Косова државом од стране најекстремније терористичке организације у Европи (ОВК), довели су српски народ и државу, по ко зна који пут, пред голема искушења и изазове. Поново нам је, силом без преседана у историји и

чему заборављају учињене заслуге, више су способни за хедонизам него за размишљања, и пошто су пуни извора елана, они лако верују, попут Француза, да ће се њихове грешке лако исправити. Њихове међусобне свађе и њихова несталност пружале су аргументе против њих њиховим суседима Немцима и Мађарима, којима је стало до тога да мане Срба увећају. Њихови непријатељи не запајају или неће да запазе више квалитете српског човека, његову савитљивост прекаљену дугим испаштањима и подношењу мука, финоћу и оштрину његове интелигенције а нада све постојаност његовог идеализма и солидност његове вере, које се одржавају кроз векове упркос повремених осцилација. Ветрови брчкају површину реке, али јој ток не мењају. Срби имају чудну, достојну дивљења, врлину, он верују у снагу разлога и права: према речима апостола они се надају противном свим надама. Нада Србе не напушта ни онда када сви остали мисле да нема места никаквим надама.”

Франц Вебер ПИСМО СРПСКОМ НАРОДУ (5. јула 2006)

“Драги Срби,
Косово је Србија! Косово је део саме суштине и душе Србије. Косово, то није само

дипломатским калкулацијама, наметнута „Косовска битка”, коју готово непрекидно водимо преко шест стотина година. Она се тренутно одвија на попрштима наших срца, у нашим мислима и нашим душама. Зато нам је сада, више него икада у историји, поред светлих образа и јуначких срца, потребна и сва досадашња државничка и политичка мудрост, дипломатска способност и посебно искрено хришћанско покајање за наша „смртна сагрешења”.

При томе, никада не смемо губити из вида чињеницу да Космет (Косово) није само део или област наше отаџбине Србије, већ пре свега и изнад свега свети завет да без смрти нема васкрсења што су у аманет оставили кнез Лазар и славни косовски витезови свим генерацијама Срба.

Актуелне тешкоће са којима смо суочени можемо превазићи једино отклањањем наших властитих слабости, заблуда и грешака. Покајање и дубљи, унутрашњи обрачун са самим собом, требају бити подстрек за нови почетак и узлет.

На то нам је својевремено указивао свети владика Николај Велимировић. Наводимо део његовог апела, који је више него актуелан у данашње време:

„Наш поглед је постао помућен од мизантропије; морамо се вежбати у љубави према људима и поглед свој избистрити. (...) Језик наш постао је сувише брз у сипању клетви (...). Ми морамо скренути нашу пажњу са министарстава – власти, на нас саме, помиревши се с мишљу да будућа срећна отаџбина наша зависи делом од сваког од нас. Ми морамо стога сви постати министри унутрашњих дела, наших соп-

ствених унутрашњих дела – полиција душе наше. Ми смо сви брзи да будемо туђа полиција, ми смо сви спори да будемо сопствена полиција. Ми много говоримо о другим људима и критикујемо друге, док о себи мало говоримо и себе ни мало не критикујемо. Код нас, нажалост, нико не говори: ништа од нас не може бити зато што сам ја рђав човек, но свако виче: ништа од нас не може бити зато што су други рђави. Кад би пак свако од нас викнуо: Србија је несрећна зато што сам ја рђав човек и рђав њен грађанин – Србија би се препородила за три дана и за три године била би срећна, и ми бисмо сви доживели срећу њену, заједно са децом нашем (...). Шта нам остаје друго да да појемо, дакле, од себе, драга браћо!” (Цитат преузет из говора академика Драгана Недељковића на Другом конгресу српских интелектуалаца у Београду, 22. априла 1994).

У историји српског народа било је периода када су апатичност и дефетизам преовладавали у српском друштву. Карактерно слабији појединци су губили националну вољу, и веру у свој народ. Постајали су песимисти и дефетисти. Такви свој народ нису познавали као целину, његов колективни дух и несаломљиву вољу, баш у тешким тренуцима, па су га, увиђајући само материјалну страну, проглашавали описаним а његову историју промашеном. То је, нажалост, дошло до изражаја у неколико наврата у последњих двадесетак година претежно код дела интелигенције и политичке елите склоне прагматизму, имитацији и подаништву. Еклантантан примјер је

иступ председника САНУ о часном одрицању од Косова, што је шокирало све национално и духовно освешћене Србе широм планете.

Отаџбина великих људи

Српски народ је управо своју виталност и несаломивост доказао способношћу да из душевне клонулости и моралне малаксалости устане спреман за велика дела, па чак и наднаравне подвиге. Доказао је: „да Србија није отаџбина великих људи. Србија је нешто више: она је отаџбина великог народа” (академик Драган Недељковић).

Национално и духовно освешћени, привржени идеалима слободе и правде, надахнути светим косовским заветом, с вером у Бога и Српство, Косово неће бити изгубљено. „Није све пропало када пропало све је”, како је изразио суштину нашег оптимистичког менталитета академик и песник Рајко Петров Ного.

Немамо право на песимизам и дефетизам!

Оптимизам је обавеза свију нас! Ко без борбе Свети Космет прода, проклет био од Бога и рода.

Вратићемо земљу Свету, Догодине на Космету!

За најузвишенија дела никада нису постојали повољни услови! Реч имају дела!

Вукота Вртикапа

РЕКЛИ СУ...

историјски и легитимни део прелепе земље Србије, то је Србија као отаџбина, као цивилизација и као судбина. Србе не одређује ни раса, ни језик, ни вера. Одређује их слављење косовског жртвовања 1389. То слављење се изразило кроз јединствену епску поезију, која је толико узбудила Гетеа и целу генерацију европских романиста.

Српско Косово, прожето чудесним црквама и манастирима, беше небеска капија. То богатство се у Европи може поредити само са Тосканом, Анжуом, Бургоњом или Светом Гором. Стога, и предаја Косова не представља само политички пораз, већ и одрицање од свих темеља европске цивилизације. Запањени смо и ојађени Европом која се тако хладно, из кукавичлука или равнодушности, одрекла тог жаршта своје цивилизације.

Преко 150 православних светиња порушено је на Косову откако је та област под међународном администрацијом. Толика недела ни Турци никад нису починили! Какве ли срамоте за НАТО, какве ли срамоте за Уједињене нације!

Као заштитник природе и културе, ја сам се потрудио, после одбране светилишта у Делфима, да скренем пажњу света на судбину косовских манастира. Те светиње би требало да буду под приоритетном заштитом УНЕСКА. Али „међународна заједни-

ца” која се толико узбудила када су Талибани срушили камене Буде, остала је глупа пред нашим вапајима!

То значи само једно: да је Косово духовна ствар, а духовне ствари сметају онима који нам припремају свет заснован на потрошњи и задовољавању најнижих побуда. Не пристајмо на свршени чин! Бранимо, упорно бранимо бранимо Косово! Бранимо га не само из љубави према Србији, већ и из љубави према Европи и њеној цивилизацији.

Косово је отето од Срба, то цео свет зна, помоћу свирепог и некажњеног бомбардовања, које од те покрајине направило депонију нуклеарних отпада. Од тога и сами НАТО војници данас умиру. Ништа мање страшно и забрињавајуће: Косово је од 1999. препуштено терору мафије која је ту створила упориште шверца дроге, тероризма и проституције.

Косово са кога су протерани Срби постало је црна рупа Европе!

Тврдим и прокламујем: у интересу основних вредности Европе, хитно је да се Косово врати српском народу. Суживот с албанском већином је могућ. Решења постоје. Али никако се не смемо, како то чини она слепа Европа, мирити са свршеним чином и жмурити пред неправдом и насиљем!

Живело Косово! Живела културна и духовна ризница Европе!”

Радован Самарџић, академик ЗАЈЕДНИЧКИ КАРАКТЕР СРБА

„Заиста, косовско опредељење најдубље је усечена црта која обележава заједнички карактер Срба. Ако се томе народу као што се више пута хтело, из његове историјске свести силом избацити предање о Косову, то неће више бити исти народ. Он ће остати духовни богаљ. Чини се, међутим, да је корење српске самосвести толико, расплићући се, урасло у косовско тле да ће, и после најдубљег преоравања, понека жилица ипак надживети и то потоње зло и избацити нове изданке.”

Владика др Николај Велимировић ДВА ВЕЧИТА ПРАЗНИКА

Савиндан и Видовдан два су вечита празника српска. Први нас учи путу савршеног живљења по вери, други путу савршеног умирања за веру. Пут светог живота и пут свете смрти. Сва остала тзв. „национална” празновања, која не могу да се ставе у оквир једног од ових двају вечитих празника улазе у оквир журналистике с којим и пролазе.

Пут Светог Саве водио је путу Косовском. Да није било славе Светог Саве, не

Православне светиње на Косову и Метохији

би било ни славе Косовске. Слава суза и зноја потврђена је славом крви. Хришћанство не зна трећи пут – за вечни живот.

Ако икад, не дај Боже, Срби напусте ова два празновања, њихово ће име бити избрисано из историје и календара и Књиге живота. И пут њихов биће замршенији од мреже паукове.

Рут Мичел ПОУЗДАНИ И ЛОЈАЛНИ

Поводом ситуације у којој се српски народ нашао у Другом светском рату, америчка новинарка Рут Мичел која је објавила брошуру у којој, поред осталог, пише: „Срби, поуздани и лојални као раса, спадају у највеће борце и демократе Европе. Али они се такође налазе међу њеним најгорим пропангандистима. Они не знају како да употребе речи у њихову личну корист, верујући да њихова дела најречитије и довољно гласно говоре о њима и нама њиховим савезницима. Хрвати, с друге стране,

дуго вежбани у интригама аустроугарске политике, јесу вештији пропангандисти. Због тога је веома важно да Американци најзад чују потпуно документовану истину о Југославији, Србима и Хрватима и њиховом стварном односу према фашизму.”

Јозеф Холичек СИЛА ИДЕАЛИЗМА

Чешки писац Јозеф Холичек у вези српског судбоносног опредељења, односно косовске-лазаревске дилеме између царства земаљскога и царства небеског написао је: „Српски народ, одричући се царства земаљског” а остајући верни царству небеском, показао се као народ који поседује огромну силу идеализма, да ми, који се надамо да ћемо убудуће очистити народ од срамоте и неправде царства земаљскога, морамо у српском народу видјети и поштовати народну праматерију, која ће тек у будућности одиграти часну

улогу коју му је провидност уделила, а да би остварио ту улогу мора бити приправан на даље муке и патње, даља одрицања и жртвовања”.

Женина Клапје ОСЕЋАЈ ЧАСТИ И ПОНОСА

У књизи „Легендарна Србија” објављеној у Паризу 1918, француска књижевница Женина Клапје пише о Србима: „И српска душа је такође у знаку мистичности. Она измиче светском (научном) методолошком испитивању и бунтовно се одупире не дајући се анатомском сецирању. Постојећи аршини и мерила не могу је измерити нити ухватљиво одредити. Она има нагле скокове који збуњују, и само дубоко познавање српске историје, може је донекле објаснити. Она има тако висок осећај части и поноса готово до фанатизма.”

Битка на Паштрику

ХЕРОЈЕ ЈЕ СТВОРИЛА ОДЛУЧНА ОДБРАНА

За агресију копнених снага на територију Косова и Метохије требало око 170.000 до 200.000 војника. С обзиром на то да су планери НАТО-а тврдили да на Косову и Метохији има свега 50.000 војника, за шта би им било потребно седам до десет дивизија да за два до три месеца овладају Косовом и Метохијом.

Операција копнених снага у рејону Карауле „Горожуп“ и планине Паштрик, под називом „Стрела-2“, почела је изненадном и снажном артиљеријском и минобацачком ватром са територије Албаније, 26. маја 1999. у 1.00 час и трајала до 1.30 час. Ватра је отворана из рејона села Гоцај и Појате, по предњем крају одбране Првог моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде. Највећа концентрација била је у рејону Горожупских бачила. Истовремено са ватреним ударима, вршено је убацивање више мањих група на врх планине Паштрик, на тешко проходним правцима, где није било наших јединица.

Ватрени удари поновљени су у 4.30 часа после којих је око 5.00 часова почео напад јаких пешадијских јединица на фронту од око пет-шест километара. Главне снаге биле су усмерене кроз међупросторе, између чета прве линије, на правцу засека Бинај–Нинај и на положаје осматрачких и извиђачких група бригаде, на јужним падинама Паштрика.

У првом ешелону Шиптарске терористичке снаге бројале су више од 1.000 људи, а иза њих су се кретале јединице терориста у још две линије.

У исто време извршен је демонстративни напад, уз употребу тенкова, на положаје Друге моторизоване чете Другог моторизованог батаљона из села Појате и на положаје Извиђачко-диверзантске чете 549. моторизоване бригаде на правцу Караула „Ликен“ – село Кушнин. Пошто су уништена два тенка обустављен је напад албанске војске из села Појате.

Одмах пошто је успешно одбијен напад код Карауле „Ликен“, са територије Албаније почео је нови још јачи напад. Претходила му је снажна ватрена припрема артиљерије и минобацача, а затим јуриш терориста на правцима село Погај – село Горожуп – Горожупска бачила и село Лешај – село Миљај – село Планеја.

У нападу, на фронту око шест километара, ангажовано је више од 1.000 терориста, распоређених у три линије.

Успешним дејством наше артиљерије и јаком запречном ватром испред предњег краја одбране, напад је заустављен, а сукоби су настављени са блиских одстојања, око граничне линије.

Командант Треће армије, генерал

Небојша Павковић, наредио је начелнику артиљерије, пуковнику Миливоју Вранићу, да одмах ангажује „Маневарску артиљеријску групу“, састављену од ракетног система „Кошава, и вишецевних бацача „Оркан“, и реализује планиране ватре по снагама агресора које нападају на Горожупском правцу са територије Албаније.

Напади помахниталих терориста

И командант Приштинског корпуса, генерал Владимир Лазаревић, наредио је начелнику артиљерије Приштинског корпуса, пуковнику Љубомиру Пешићу, да изврши обједињавање дејства свих артиљеријских јединица на овом простору, а да планира допунске ватре артиљерије на правцима Кукс-Врбница, село Погај – село Планеја – Призрен и село Влахња – превој Ликен – село Кушнин, и да изврши избор и посудање артиљеријских осматрачница на Паштрику.

Команданту Божидару Делићу, генерал Владимир Лазаревић је наредио да формира Истурено командно место „549“ у рејону села Планеја, ради обједињавања командовања свим јединицама у рејону Паштрика и тим на челу са оперативцем, потпуковником Стојаном Коњиковцем. По пристизању на Планеју оформљено је Истурено командно место у рејону Шех махале, где је била и осматрачница командира чете. Убрзо затим уследили су нови напади авијације агресора и нови напад помахниталих терориста. Јединице на првој линији одбране, посебно са Карауле „Горожуп“ одбиле су и овај напад и наставиле да воде борбу на блиским одстојањима. Међутим, поједине терористичке групе, које су успеле да остане дубље продоре кроз међупросторе, правиле су проблема нашим јединицама.

Наша артиљерија дејствовала је по јединицама агресора у другом ешелону и колонама које су се кретале ка фронту, али те ватре нису биле у функцији директне подршке јединица на линијама сукоба, па су наши војници, натчовечанским напорима, борбом прса у прста, браниле сваки метар наше земље.

Увођењем свежих терористичких јединица, пробијена је одбрана Првог моторизованог батаљона, у рејону Горожупских бачила и око карауле

Горожуп, и дошло је до уклињавања нападача на појединим правцима и до 200 метара. Посебно је тешка ситуација била на јужним падинама Паштрика, у рејону Горожупских бачила, одакле су наше јединице трпеле јаку бочну ватру.

Авијација НАТО-а је у таласима изводила ваздушне ударе по јединицама и објектима Чеја (к. 422), код села Жур, и Срнеж на Паштрику.

Јединице око Карауле „Горожуп“ упорно су браниле Караулу, али су терористи успели да се уклоне на бокове, због чега се Караула нашла у полуокружењу. Због тога је командант 549. моторизоване бригаде, пуковник Божидар Делић, у циљу стабилизације стања на предњем крају одбране, одобрио да јединице поседну другу одбрамбену линију код села Бинај и Нинај.

Над главама бомбардери НАТО-а

После повлачења дела наших јединица, наши минобацачи су врло брзо реаговали и прецизним концентричним и запречним ватрама привремено зауставили даљи продор и уклињавање агресора. Поред тога, наши војници су активирали противпешадијске мине усмереног дејства (МРУД-ове), чије експлозије су уносиле панику код терориста. Мине је направио потпуковник Мане Марчетић по смерницама команданта Бригаде, а биле су десет пута снажније од формацијских. При активирању одувају све на даљини од 100 метара и носе сигурност код бораца на првој линији.

Авијација агресора је наставила да у таласима бомбардује положаје наших јединица и простора по дубини и по путевима који су изводили на Горожупски плато.

У 12.40 часова настављен је напад авијације по рејонима Карауле „Дејан Радановић“, селу Грчин, северозападно од Карауле „Ликен“, и по објекту Кунора (т.т. 1.509). Радило се о провокативном нападу који је требао да скрене пажњу са Горожупског правца.

На резервним положајима јединице су вршиле допунско запречавање међупростора и организовале се за извођење одсудне одбране. Стање на граници је стабилизовано и сви покушаји Шиптарских терористичких снага да уђу на територију Косова и Метохије

Албански тенкови на путу ка граници у близини Морине

Хеликоптер „Црни соко“ патролира близу албанско-југословенске границе

је су спречени.

Командант 549. моторизоване бригаде, пуковник Божић Делић, наредио је да се хитно у свим јединицама, укључујући и родовске, формира по једна јединица ранга чете од 150 до 200 људи, ради одбране на Паштрику. Тако је до пада мрака на Горожупском платоу било око 1.000 људи, који су ангажовани на правцима где су терористичке снаге успеле да направе дубље продоре.

До краја дана, осим покушаја мањих наших снага да поправе своје позиције, већих напада није било, али је настављено контрабатирање наше и агресореве артиљерије.

Током ноћи у Команду Треће армије стигле су најновије обавештајне информације о догађајима у окружењу и на Космету, од којих су најважније да је извршено пребацивање око 600 искусних припадника тзв. Ослободилачке војске Косова у рејон села Ђећан, код граничног прелаза Врбница, као и да је Главни штаб тзв. Ослободилачке војске Косова на Косову и Метохији наредио свим расположивим снагама да интензивирају борбена дејства на подручју Призрена, Ораховца и Суве Реке.

Ценећи ситуацију и могућност даље радикализације напада на читавом простору Косова и Метохије, закључено је да према расположивим подацима, агресор није обезбедио довољне снаге за то. Тренутни однос снага био је у тенковима, 2,6:1, у оклопним транспортерима 1,3:1, у артиљерији, 1,8:1.

у противоклопним средствима 1,2:1 итд. На правцу Карауле „Горожуп“ било је ко 400 бораца, на самој граничној линији око 200 до пада мрака на захтев кооманданта Истуреног командног места командант Бригаде упутио је додатне снаге и укупно је било ко 1.000 људи.

Добре процене

Овакав однос није задовољавао ни њихове критеријуме, јер им је за агресију копнених снага на територију Косова и Метохије требало око 170.000 до 200.000 војника, с

обзиром да су планери НАТО-а тврдили да на Косову и Метохији има свега 50.000 војника, а за шта би им било потребно седам до десет дивизија да овладају Косовом и Метохијом за два до три месеца.

Поред тога већина земаља чланица НАТО-а, сматрале су да се не треба упуштати у копнену агресију. Међутим, за њу су се највише залагали генерал Кларк и британски премијер Тони Блер и само су САД и Велика Британија биле спремне да пошаљу копнене трупе.

Због тога су процене генерала Небојше Павковића и Владимира Лазаревића биле да ће и агресија копненим снагама НАТО, у рејону Паштрика, имати ограничени циљ, да се по сваку цену заузме макар и педаљ Косова и Метохије. Ако успеју да уђу на Косово и Метохију и остваре почетни успех, НАТО би вероватно ангажовао Оружане снаге Албаније, а по потреби и расположиве НАТО снаге, да би заузео Косово и Метохију.

У вези са овом варијантом, процењено је да ће агресор, ако жели да постигне изненађење и „сломи“ одбрану јединица Приштинског корпуса на Паштрику, морати да употреби и хеликоптерске десанте у циљу слабљења одбране на фронту. У вези с тим одмах су предузете мере и издати задаци јединицама које су намењене за борбу са десантима.

У 22.30 часа по превоју Ликен поново је дејствовала авијација, а у 22.45 почео је пешадијски напад, после ког су терористи, после повлачења једне

групе наших војника из резервног састава, успели да упадну око 150 метара на територију Косова и Метохије. Брзом интервенцијом наших извиђачко-диверзантских јединица укљичени терористи истерани су назад у Албанију, а наше снаге су запоселе првобитни положај.

У дејствима током дана погинуо је један а рањено 10 наших војника.

„Говор“ мина усмереног дејства

Напад агресорских снага на Горожупском правцу 27. маја почео је у 5.42 часова, одмах по сванућу.

Шиптарске терористичке снаге јачине једне бригаде, користећи ноћ, успеле су да заузму полазне положаје на фронту од око 2,5 километра, од Карауле „Горожуп“ до тт 1.506, на јужним падинама Паштрика. Напад је извршен уз снажну авио и артиљеријску подршку Оружаних снага Албаније, после чега је уследио одговор наше артиљерије која је неутралисала агресореву артиљерију и циљеве у очекујућим рејонима на територији Албаније.

Због јаке бочне ватре, коју су трпеле наше јединице, са јужних падина Паштрика, и бројчане надмоћности, јединице Прве моторизоване чете, Првог моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде биле су принуђене да се плански извуку на другу линију: Горожупска бачила – село Бинај – село Тајец. У току повлачења наши војници су плански постављали групе мина усмереног дејства и минска поља, што је привремено зауставило налет помахниталих терориста, који су у таласима нападали на наше војнике, уз вриску и урлике. Већина њих је на главама имала зелене траке са натписима на арапском језику.

Са Паштрика, из рејона тт 1.874 и 1.797, почела је да дејствује група снајпериста, чија ватра је угрозила јединице на положајима Горожупских бачила. Реаговале су наше минобачке јединице и привремено неутралисале снајперисте.

На тежишту одбране, прецизним запречним ватрама и активирањем мина са усмереним дејством, наши војници су зауставили први талас помахниталих терориста и нанели им велике губитке. Према извештајима са терена, на местима сукоба, посебно у рејону Карауле „Горожуп“ и на путу ка селу Бинај, било је на стотине погинулих.

Убрзо затим уследио је нови напад терориста из друге линије, око 2.000 до 3.000 људи, па је ситуација постала све озбиљнија и само је било питање колико времена наше јединице, јачине око 250 војника и добровољаца, могу да издрже и одупру се налетима терористичких фанатика. У тај рејон одбране очекивао се долазак јединица ојачања.

Команданти Треће армије и Приштинског корпуса, генерали Небојша Павковић и Владимир Лазаревић, процењивали су могућност да се у рејон Горожупа доведе једна тенковска чета, из рејона Ландовица, и ојача

Првим моторизованим батаљоном 549. моторизоване бригаде. Међутим, због непрекидног дејства авијације агресора, постојала је бојазан да авијација уништи тенковску чету у покрету, па су одлучили да то сачека ноћ и ојачају Први моторизовани батаљон 549. моторизоване бригаде.

Одлучено је да се до доласка јединица ојачања појача дејство наше артиљерије и да Бригадна артиљерија и минобацачке јединице врше непосредну подршку наших снага на фронту, а да Армијска артиљеријска група и Корпусна артиљеријска група интензивно гађају циљеве на већој дубини, посебно у рејонима села Морина, Киша, Сахани и Влахна, одакле су полазиле терористичке јединице према фронту.

Увезивање командовања

У 8.50 часова наше радио-извиђачке групе ухватиле су извештаје у коме су граничне јединице Оружаних снага Албаније извештавале претпостављену команду о великим губицима и тражили помоћ и подршку хеликоптера за евакуацију рањених и погинулих.

И јединице са фронта допоставале су о губицима код агресора: „да се све црни од погинулих у црним униформама, у рејону наше карауле“.

На Истуреном командном месту „549“, Командна група, потпуковници Стојан Коњиковац (начелник оперативног органа, а пре ове дужности командант 55. граничног батаљона), Влада Јакшић (начелник артиљерије) и Бошко Лемић (начелник противваздушне одбране), и мајор Зоран Ђокић (обавештајни официр), успели су да успоставе везу са свим јединицама и предузели мере да обједине командовање свим јединицама. Долазак старешина из Команде Бригаде унео је додатни осећај сигурности код свих бораца и подигнут је морал код јединица. Увезана су дејства свих јединица на новим положајима, предузете неопходне мере безбедности, покривени међупростори. Бројни су примери херојства војника и старешина. До изражаја је долазила одлучност свих да сачувају положаје на достигнутој линији.

Командант 549. моторизоване бригаде, пуковник Божидар Делић, одлучио је да са једном моторизованом четом, из састава Трећег моторизованог батаљона ојача одбрану Првог моторизованог батаљона, што је командант Приштинског корпуса одобрио.

Стање на Другој линији се стабилизовало, а командири јединица су почели са припремама за извршење противнапада. Јединице ојачања почеле су да пристижу у рејон Горожупског платоа.

На гребену планине Паштрик, осим наших извиђачких група, није било других јединица, због чега су терористичке групе јачине од пет до 10 људи, које су наводиле ватре њихове артиљерије, још увек држале погодне висове.

Према извештају извиђача и обавештајца дејством Армијске артиљерије-

ске групе у рејону Кукса погођен је хелиодром, припремљен за пребазирање хеликоптера „Апач“, и Центар за обуку Шиптарских терористичких снага.

Напади терористичких снага око 9.30 часова су утихнули, али је авијација наставила да у таласима дејствује по положајима одбране наших снага и граничном појасу све до Карауле „Д. Радановић“. Кад год би дејствовала авијација, терористи су покушавали да на појединим правцима заузму повољније положаје за заштиту и за продужење напада, али су наше снаге одговарале на сваку провокацију. Најјачи напади били су усмерени на положаје одбране око Карауле „Горожуп“, коју су наши граничари упорно бранили. Херојство наших граничара са Карауле „Горожуп“ је за пример као и надљудска прегнућа које су испојили на челу са старешинама: капетаном Гораном Мишићем, заставником Гораном Николићем, старијим водником Андријаном Соколовићем, старијим водником Миљаном Митићем, старијим водником Жарком Петровићем и старијим водником Драгославом Јовановићем.

У 11.00 часова, после изузетно снажне авио подршке и дејства артиљерије, уследио је трећи напад агресора на положаје наших јединица, које су спремно дочекале помаћителе терористе. Прецизним минобацачким ватрама спречен је брз продор и уклињавање агресора, који су у таласима надирали, не марећи за губитке.

У 11.30 часова терористичке снаге извршиле су напад на Другу моторизовану чету Другог моторизованог батаљона у рејону Карауле „Д. Радановић“, али је напад успешно одбијен, а терористима нанети губици, због чега су се у нереду повукли у дубину територије Албаније.

Борбе „прса у прса“

Командант бригаде, пуковник Божидар Делић, извештавао је о храбром држању наших војника, добровољаца и старешина и о борбама које су се водиле „прса у прса“ и губицима терориста.

Међутим, и поред великих губитака, терористи су око 13.00 часова кренули у напад, уводећи у борбу терористе из четвртог таласа, који је био најјачи до тада. После овог снажног налета терориста пуковник Божидар Делић одобрио је посудање положаја на линији засеока Бинај, Тајец и Рашкај.

На другој линији одбране наше јединице су успеле да брзо организују и стабилизују одбрану и да потпуно контролишу ситуацију.

Међутим, ситуација у рејону Горожупских бачила је била најкритичнија. У том рејону бранила се група од 50 војника под командом водника Велибора Бошевског, која је успешно прихватила јединицу са прве линије и у последњем тренутку затворила правац према Планине.

Напади на читавом фронту настављени су после краћег предаха и увођења свежих јединица, уз непрекидну подршку артиљерије и минобацача, по нашим јединицама у одбрани, и

авијацијом по положајима по дубини.

Напади су трајали без престанка све до 16.00 часова, када је агресор успео да овлада линијом Караула „Горожуп“ - село Мартинај - источне падине Паштрика и рејоном Горожупских бачила и практично уђе у дубину од 500 до 800 метара на нашу територију.

Наше снаге браниле су се на линији село Тајец – Бинај, 500 метара испред тт 759, западно од тт 1.200 Срнеж – 300 метара источно од тт 1.988 - 300 метара западно од Врапче, где су приступиле стабилизацији одбране.

Команда 549. моторизоване бригаде известила је да су међу терористичким јединицама примећени и припадници из састава Атлантске бригаде, који су препознати по опреми и униформама на којима је поред амблема тзв. Ослободилачке војске Косова уочена и застава САД-а.

У 21.30 час почео је нови напад Шиптарских терористичких снага на Горожупском правцу. Терористичке снаге искористиле су ноћ, довеле свеже снаге и после јаке ваздушне и артиљеријске подршке кренуле у напад. У снажном јуришу, уз урлике, избили су на око 50 до 80 метара од наших положаја, тако да су их наши војници уочавали по силуетама. Најјаче снаге усмерили су на Горожупска бачила, али је наша артиљерија прецизном ватром спречавала обухват на том правцу.

Велики губици агресора

Истовремено са овим нападом, у позадини наших јединица, на простору северно од комуникације Призрен - село Ландовица – село Велика Круша, Шиптарске терористичке снаге извршиле су нападе на више позиција, у позадину и ковоке, али су их наши војници спремно дочекали. Командант бригаде, пуковник Божидар Делић, известио је да је агресор претрпео велике губитке који се броје стотинама, да бојиште делује стравично, јер се непрекидно чују јауци и лелечи рањених.

Без обзира на бројност и подршку авијације, агресор није успео да разбије одбрану наших јединица и да заузме нове позиције.

У борбама у току дана погинула су тријача а рањено 14 наших војника.

Командант Корпуса, генерал Владимир Лазаревић, издао је задатке пуковнику Божидару Делићу да изврши процену тренутне ситуације и да предложи одлуку за извођење противнапада ради избацивања терориста са наше територије.

Командант Треће армије, генерал Небојша Павковић, наредио је генералу Владимиру Лазаревићу: „Да по сваку цену заустави сваки покушај пробоја и упад на простор Косова и Метохије, јер ће то имати утицаја на даљи развој догађаја на Косову и Метохији, али и за опстанак Алијансе“.

Команда 549. моторизоване бригаде о догађајима на Паштрику известила је у редовном Борбеном извештају.

(Наставља се)

Небојша Павковић
Бошко Антић

Из Ратног дневника генерал-пуковника Небојше Павковића

НАСТАВЉА СЕ „УБИЈАЊЕ“ КОСМЕТА

Око 1.00 час касетним бомбама гађане су неидентификоване позиције на обронцима планине Чичавице. Од 1.45 часова по девети пут од почетка агресије гађани су цивилни објекти у Куршумлији и околини. Лансирано је 18 пројектила. На објектима радне организације „Металац“ изазвани су велики пожари, а највеће штете претрпео је Дрвни комбинат „Копаник“, који запошљава око 1.700 радника.

Напади непријатељске авијације не престају почетком новог дана. Све упућује да ће и ово бити тежак дан за припаднике Треће армије и Приштинског корпуса. Противваздухопловна борба над Приштином се наставља. Поново су гађани положаји јединица Приштинског корпуса у рејону села Доња Брњица, северно од Приштине. На мети су положаји 52. батаљона АБХО Приштинског корпуса.

Док чекам Лазаревића, уз експлозије и брујање авионских мотора, прегледам пристигла документа ШВК. У 23.40 часова стиже наређење о ангажовању јединица Друге армије на затварању правца Косовска Митровица – Рибарићи, који са Косова и Метохије изводи на простор Црне Горе. Наређење је достављено Команди Треће армије „на знање“ и односи се на извођење противтерористичке акције у Руговској клисури. Штаб Врховне команде зна да је акција „Ругова“ почела 18. априла 1999. године. На маргини документа пишем: генерал-мајор Ђаковић, учртати суседе“.

Површно прегледам борбени извештај који је послат ШВК у 21.00 час. Пажњу ми привлаче подаци да је из Приштинског корпуса враћено 69 добровољаца, од којих је 60 упућено у Центар за обуку, а девет отпуштено из Армије.

У тачки „Тежишне активности за наредни дан“, од 12 задатака, посебно су ми важни: наставак акције „Ругова“; рад на

успостављању нарушених веза командовања и обавештавања и извршење делимичне мобилизације дела јединица Нишког корпуса – Хаубичког дивизиона 122 мм, Четврте моторизоване бригаде и 42. допунског батаљона.

Генерал Лазаревић ме извештава да авијација наставља да несмањеним интензитетом практично „убија“ Космет. Око 1.00 час касетним бомбама гађане су неидентификоване позиције на обронцима планине Чичавице. Од 1.45 часова по девети пут од почетка агресије гађани су

цивилни објекти у Куршумлији и околини. Лансирано је 18 пројектила. На објектима радне организације „Металац“ изазвани су велики пожари, а највеће штете претрпео је Дрвни комбинат „Копаник“, који запошљава око 1.700 радника.

У 1.40 часова командант Нишког корпуса извештава да је у 1.25 часова авијација гађала објекте 224. центра за електронско извиђање и ометање на објекту Шљивовички врх, код Беле Паланке. Материјално-техничка средства и људство су на време евакуисани. Поручене су гараже и капонири за смештај моторних возила. У 1.28 часова гађани су непосредни положаји армијске артиљеријске групе „3“, југозападно од Пирота, у рејону села Кашница. Николић реферише да је у 1.30 часова поновљен напад на 231. техничко складиште 201. позадинске базе „Параћинске утрине“. У нападу је срушено 12 објеката за смештај убојних средстава, капацитета 4.400 тона. Погођена је и касарна и избегличко насеље „7. јули“.

Непријатељ кидише на цивиле

У 1.45 часова бомбардовано је 622. техничко складиште 608. позадинске базе у рејону Боготувачке Бање, на комуникацији Краљево–Рашка.

У 2.15 часова јединице 28. лаке пешадијске бригаде, у ширем рејону Бајгора, осмотриле су да НАТО авиони избацују падобране са теретом. Исту појаву регистровале су и јединице 243. механизоване бригаде у рејону Шар-планине. Дејства у околини Приштине настављена су у 2.30 часова. Гађани су положаји око Рудника „Белаћевац“ и села Лукаре. У 2.50 часова, гранични органи са Карауле „Генерал Јанковић“ из 57. граничног батаљона Приштинског корпуса потврдили су да је осматрена јака експлозија на територији Македоније. Према мишљењу командира Карауле, експлозија је последица пада погођеног НАТО авиона у ваздушном простору Косова и Метохије.

У 2.44 часа са више пројектила бомбардовани су положаји 352. инжењеријског пука и 201. позадинске базе у рејону Дољевца, југозападно од Ниша. Са више пројектила у 3.11 часова гађани су неидентификовани циљеви на планини Чичавици.

Пред зору, у 3.40 часова, стигао је извештај команде 354. пешадијске бригаде и МУП-а да је авијација поново бомбардовала превоје Мердаре и Преполоац, без већих последица. У исто време команда 243.

НАТО је веома брутално бомбардовао насељена места

механизоване бригаде извештава да авијација касетним бомбама гађа ватрене положаје Бригадног противоклопног одреда „243“ у рејону пољопривредног аеродрома, југоисточно од Урошевца. Са четири пројектила бомбардован је Аеродром „Слатина“.

Око 4.00 часа дејства авијације су изненада престала. Наступила је језива тишина. Предосећам да ће прекид трајати кратко и да ће за неколико сати поново почети разарање и убијање наших градова, војника и народа.

Уморан сам, али не могу да заспим. Лежим опружен на кревету у униформи. Размишљам: Агресор све жешће „кидише“ на српски народ и све грађане наше земље. Убија децу, жене и голоруко становништво. Уништава виталне цивилне и привредне објекте и инфраструктуру. Иако технички надмоћнији, још увек не може да оствари постављене циљеве и да се успешно бори против ВЈ и других снага одбране. Зато своју немоћ и бес искаљује на становништво и цивилне циљеве.

Одустајем од одмора. На Командном месту су присутни сви. Читам информацију о дејствима НАТО авијације ван зоне одговорности Армије. У 1.36 часова гађани су Нови Сад и Бачка Паланка, при чему је оштећен мост „25. мај“ на Дунаву. У 1.53 часа бомбардована је фабрика наменске индустрије „Прва искра“ у Баричу и рејон Обреновца. У 2.08 часова погођена је зграда Извршног већа у Новом Саду. У 2.25 часова поново је бомбардован друмски мост на реци Бистрици, на путу Пријепоље–Прибој. У 3.15 часова поново је са седам пројектила бомбардована фабрика „Крушик“ у Ваљево.

Стижу „Апачи“

У извештају Обавештајне управе су подаци да ће агресор и у току овога дана наставити са интензивним ваздушним ударима по војним и цивилним објектима, а посебно у зони Треће армије на Косову и Метохији, да ће извршити проширење листе циљева. Дејство авијације и крстарећих пројектила вршиће НАТО снаге из састава поморских снага, тежишно на Косову и Метохији по тачкастим циљевима и војним објектима. Извршено је пребацавање 24 хеликоптера „Апач“ из Немачке у Италију, у базу САД „Камп Дерби“. У току наредних дана биће пребазирани на Аеродром „Бадар“ код Тиране. Употреба ових хеликоптера на Косову и Метохији може се очекивати током наредне недеље. Најављено је и пребазирање шест авиона Ф-18 из ратног ваздухопловства Канаде, као појачање већ постојећих 12 авиона истог типа на аеродрому Авиано у Италији. Из Тиране у Тропоју и Бајрам Цури пребачено је 200 америчких командоса, намењених за убацивање на Косово и Метохију.

На полигону „Криволак“, у Македонији, припадници специјалних снага САД и Велике Британије изводе обуку ШТС, у циљу њихове припреме за убацивања у рејон Качаничке клисуре.

Потврђене су појачане активности у оружаним снагама Бугарске, које су синхронизоване са претњама за агресију копненим снагама.

Пентагон је председнику Клинтону доставио нови план војног ангажовања у СР Југославији. Према добијеним подацима, у плану су предложене мере које аме-

ричко војно руководство у садашњим условима може да понуди за ефикасно сламање одбране СР Југославије. Међутим, како се сазнаје, генерали који су радили на новом плану не могу да гарантују да би његова примена обезбедила америчку победу. Председник Клинтон је прихватио предлог, али одложио одлуку о његовој примени за крај седмице, Наводно, после резултата Чердомирдинове иницијативе за решење кризе на Косову и Метохији.

Према изјави портпарола Беле Куће, Клинтон је телефоном разговарао са лидерима Албаније, Румуније, Мађарске и Бугарске који су потврдили решеност да подрже акције НАТО-а. За узврат, Клинтон им је обећао да ће их после решења косметске кризе помоћи економски, као што су помогли земље западне Европе после Другог светског рата и централну Европу после Хладног рата. Према оперативним сазнањима, „амерички генерали и директор ЦИА заложили су се да копнена операција на Косову и Метохији почне крајем маја и да је ОВК једна од алтернатива НАТО-у за улазак у покрајину“.

Важан податак је „да је НАТО авијација дејствовала по шиптарским објектима и избеглицима да би их приморала да у што већем броју напусте Косово и Метохију и да би се на тај начин избегла могућност да их војска искористи као „живи штит“ у случају извођења копнене операције“.

Срушен авион НАТО-а

Када је дошао у Оперативни центар, Лазаревић каже да и он не може да спава. Дајем му да прочита информацију Обавештајне управе. Када је завршио, коментарише да све „мирише“ на агресију копненим снагама. Одговарам да нам преостаје још то да се догоди. Разговарамо о начину употребе граничних јединица у случају копнене агресије. Закључујемо да је потребно дефинисати другачије задатке граничним батаљонима и регулисати њихово извлачење са државне границе, заједно са јединицама Првог појаса одбране. Лазаревић заказује састанак за 11.00 часова у вези са решавањем овог питања.

На вестима је извештај о паду НАТО авиона на територији Македоније: „На планини Шари, недалеко од Гостивара, у западној Македонији, јутрос рано срушио се један борбени авион Западне алијансе, који је долетео са Космета. Према сведочењу мештана села Доње Јеловце, авион се јасно видео голим оком, као и дим који га је обавијао, а затим је нестао на Шар-планини, близу места Јеловски камен. Одмах после тога чула се јака експлозија у пределу Шарских вода. Сељаци и сниматељи локалне ТВ станице кренули су према месту где се срушио авион, а упоредо и једна јединица НАТО-а, која се из Тетова одмах упутила према месту где је пао авион. Мештани Јегуновца, такође у близини Тетова, тврде да се у атару њиховог села истог јутра срушила и једна беспилотна летилица која је била погођена знад Космета. Место где је пао овај шпијунски авион већ су блокирали војници из састава НАТО-а, који су били смештени у једној касарни у Тетову. Ускоро затим појавили су се и хеликоптери Западне војне алијансе који су претраживали терен. Сељаци су, међутим, успели да пре војника НАТО-а стигну до места одакле се чула детонација

и да пронађу један пројектил, а остатке пројектила однели су НАТО војници“, јављао је коментатор македонске телевизије.

Ни овога пута не коментаришемо информацију. Као и у ранијим приликама, закључујемо да нечега има у овим саопштењима и да ћемо о овом догађају сазнати нешто више наредних дана. Команда 354. пешадијске бригаде извештава да је авијација у 4.30 часова поново гађала мост у селу Висока, јужно од Куршумлије, без последица. У исто време авијација је бомбардовала околину Урошевца касетним бомбама, Аеродром „Слатину“ са четири пројектила, шири рејон Суве Реке и Касарну 125. моторизоване бригаде у Пећи са једним крстарећим пројектилом. Последице још нису познате.

Док разговарамо, генерал Ђаковић доноси телеграм – Наређење, „Сугестије“, које је тек сада стигло на Истурено командно место „3“. Заједно проучавамо наређење начелника ШВК, које се односи на акцију „Ругова“, која је у току. Није ми јасно због чега начелник ШВК користи термин „сугестије“ уместо „наређење“.

Кажемо присутнима да мора да постоји неки разлог. Али, који? Наређујем Лазаревићу да изврши корекције у распореду снага у блокади, ако значајно не утичу на ток акције. Упозоравам га да начелник ШВК тражи да се „униште ШТС“. То је необично. Одјанић одступа од наређења врховног команданта Милошевића да ВЈ не учествује активно у противтерористичким акцијама. У тачки „2“ наредио је: „Основни циљ дејстава наших снага требало би да буде уништење, што оваквим распоредом снага у блокади тешко можете постићи“. Лазаревић и Ђаковић упоређују податке из „Сугестија“ и Заповести за акцију „Ругова“. Закључују да се ради о мањим корекцијама у распореду јединица на терену. Лазаревић упозорава да је носилац борбених дејстава у акцији МУП и да он не може да врши корекцију у распореду јединица, јер сваки покрет јединица може да угрози тајност акције. Због тога коначно одлучујем да се Команда Прештинског корпуса не меша у одлуке команде МУП-а, која руководи акцијом.

Анализа помаже одлучивању

Враћамо се на анализу Информације Обавештајне управе. Наши коментари прелазе у процену ситуације. На основу досадашњих сазнања о припремама НАТО-а за операцију копненим снагама, закључујемо:

- (1) Да су Оружане снаге Македоније и МУП-а ангажоване на обезбеђење границе према Косову и Метохији и југу Србије;
- (2) Да се у Македонији налази око 15.000–16.000 војника НАТО-а, међу којима и искрчан батаљон маринаца, јачине око 2.000 људи;
- (3) да главнину НАТО снага чине делови Корпуса за „брзо реаговање“, еквивалента 12 борбених батаљона, од којих четири оклопна, пет механизованих, један ваздушнодесантни и два падобранска, са око 200 тенкова, 310 оклопних транспортних, 106 артиљеријских оруђа, 22 борбена и 18 транспортних хеликоптера и преко 1.200 моторних возила;
- (4) Да се у северозападној Македонији и на обронцима планине Шаре налази

На мету Запада били су и верски објекти

6.000–8.000 припадника ОВК; (5) Да се Оружане снаге Албаније налазе у највишем степену борбене готовости и распоређене на северу земље, где врше припреме за учешће у копненој операцији; (6) Да Друга пешадијска дивизија Оружаних снага Албаније броји око 3.000, а Прва пешадијска дивизија око 1.000 војника; (7) Да се у Албанији налази око 3.100 припадника НАТО – 670 италијанских од најављених 1.500 ангажовани у хуманитарној операцији „Дуга“, 1.000 од најављених 8.000 у хуманитарној операцији „Савезничка лука“ (Allied Harbour); око 200 од најављених 2.500 војника из САД, намењених за ангажовање у борбеној групи „Навк“ и око 1.200 војника у осталим мисијама Алијансе; (8) Да НАТО планира да у Албанији ангажује око 13.000 војника; (9) Да се и даље наставља интензивно пребацивање ШТС из Македоније и са бродова из Италије, углавном добровољаца из западних земаља; (10) Да, по нашим проценама, у Албанији тренутно има око 12.000 до 15.000 припадника ШТС, од којих је 10.000 наоружаних и спремних за убацивање на Косово и Метохију.

Све ове снаге са којима располаже НАТО у Македонији и Албанији још увек нису довољне да крене у копнену операцију.

У контексту ове процене Лазаревић подсећа да НАТО у рејону „Кошара“ наставља да гомила ШТС на Албанској територији. После изведеног противнапада, осим повремених чарки у току ноћи, за сада нема већих акција наших снага. Наше јединице држе заузете погодне положаје и врше припреме за одбијање нових напада. Питам га каква је ситуација у нашој позадини, посебно око села Јуника, Јасића и у Јабланици. Догађаји на овим просторима могу бити индикатори за почетак агресије на копну. Објашњава да су се разбијене групе ШТС примириле, а можда и напустиле ове локације и да су предузете мере у свим јединицама корпуса за праћењем догађаја на том простору.

Лазаревић ми каже да има нове информације за мене. Реферише да органи безбедности Приштинског корпуса интензивно раде на откривању „Центра за прихват“ добровољаца МУП-а, који се, наводно, налази у Косову Пољу. Органи безбедности корпуса дошло су до сазнања да се у старој Станици милиције, у Улици краља

Петра Првог Ослободиоца, у приштинском насељу „Дарданија“, налази група за прихват добровољаца коју предводи човек по надимку „Шумадинац“, која је опремљена ратним униформама МУП-а и радиоуређајима „Моторола“.

„За сада, ова непотврђена информација је највећа тајна“, каже Лаза.

Занимало ме је, да ли су наши безбедњаци контактирали органе државне безбедности Приштине, Мишка Лаковића и Зорана Драговића, и Штаб МУП-а у вези са овом информацијом. Одговара: „Нису, чекају провере и долазак генерала Васиљевића из Управе безбедности ШВК“. Питам Лазаревића, да ли то значи да наши органи нису у стању да то реше, већ чекају Васиљевића. Не коментарише. Нисам сигуран да ли органи безбедности Треће армије имају ове податке, јер ме пуковник Антић није о томе известио. Записујем да то проверим.

Лазаревић наставља да реферише. Каже да је добио информацију из Команде 243. механизоване бригаде. која се односи се на страдање и киднаповане припадника те јединице. Петорица добровољаца из 243. механизоване бригаде самовољно су напустили јединицу и са моторним возилом кренули у село Беланица које се налази на путу Дуље –Малишево. У селу наилазе на ШТС. У сукобу са њима рањени су двојица, а киднаповани су Александар Милојковић и Милан Ожеговић.

Ђутим неко време, онда питам Лазаревића шта му је пуковник Јелић рекао о том догађају? Како је могуће да се пет добровољаца нађу на једном месту, узму моторно возило и неопажено напусте положај јединице? И да ли су знали да је село Беланица легло терориста? Каже да је разговарао са пуковником Јелићем, али не о овим питањима. Наредујем да органи безбедности детаљно испитају овај случај и да предузму мере кривичног гоњења и против командира, и против команданта јединице и да сазнају где се налазе киднаповани добровољци, ради њиховог ослобађања.

Реаговање на информацију

Поново га упозоравам на то колико је војника настрадало због непоштовања наређења и прописа. Не могу да разумем те појединце који не схватају озбиљност ситуације и упуштају се у забрањене „авантуре“, које се по правилу завршавају трагично.

Међутим, Лазаревић није завршио реферишање овом непријатном информацијом. Реферише да су селу Сеновац, код Ораховца, органи СУП Призрен пронашли свеже хумке са лешевима. Не могу да се сетим где се тачно налази то село. Налазим га на карти, северозападно од Ораховца, за 10 километара, и западно од објекта Дела (т 1.042), највишег врха на планини Милановац. Села Сеновац и Пусто Село, налазе се у међупростору рејона одбране Првог оклопног батаљона 252. оклопне бригаде и ватреног положаја Бригадне артиљеријске групе „252“. Према подацима Приштинског корпуса, у том рејону јединице Корпуса нису изводиле борбена дејства против ШТС. Према прегледу распореда посебних јединица полиције МУП-а, од 17. априла 1999. године, на простору Ораховца и објекта Троја, превоја на планини Милановац, налази се 87. одред Посебних јединица полиције. Међутим, ни ова јединица није изводила борбена дејства. Све до 12. априла 1999. године, у овим селима налазиле су се разбијене групе терориста из састава 122. бригаде ОВК, чији је штаб био у селу Дреновац. Међутим, ситуација се променила долазком 252. оклопне бригаде и поседањем зоне одбране.

Ни органи безбедности Приштинског корпуса нису имали информације о помнутим хумкама, осим службене белешке органа СУП-а Призрен, која је достављена и истражном судији Окружног суда у Призрену. У њој је наведено: „Да су претресом терена у подручју села Сеновац, на изласку према Пустом Селу, за око 500 метара од сеоског гробља, пронађене свеже хумке са 95 лешева, који су били поређени у два реда“. У забелешци је написано да је на подручју општине Ораховац било напада од стране ОВК и да се ради о погинулим терористима. „Приликом ископавања четири гроба, пронађени су лешеви мушког пола, са повредама нанетим од ватреног оружја и све су хумке обележене дашчицама на којима су уписани редни бројеви и подаци о жртвама“.

На основу ове забелешке јавни тужилац, Добривоје Перић, предложио је да се донесе наредба да овлашћена лица органа унутрашњих послова и лекари специјалисти за судску медицину изврше ексхумацију.

Из овог документа закључујем да се ради о погинулим припадницима ОВК и да су сахрањени према важећим прописима. Једино не знам када се догодио сукоб и ко је извршио асанаацију.

Други документ је Наредба за ексхумацију коју је донео Истражни судија у Призрену, Југослав Скендери. Наредба је: (1) Да се све хумке ископају и да се изврши ексхумација и обдукција свих лешева; (2) Након ископавања да се фотографише лице места, све хумке појединачно и сваки леш појединачно; затим да се са лешева узму отисци прстију и парафинска рукавица и да се сви лешеви обележе; да се ексхумација снима видео камером; (3) Да се лешеви пренесу у Институт за судску медицину у Приштини; (4) Да преглед и обдукцију изврше вештаци судске медицине, да се то снима видео камером.

Закључујем да је све по закону. Наредба је донео истражни судија Скендери, Албанац, и предузео све мере да дође до доказа о томе шта се, када и како десило.

Агресија НАТО-а из угла војне стратегије

ВОЈНИЧКИ НИСМО ПОРАЖЕНИ

Пре 24 године извршено је планско измештање јединица Приштинског корпуса са Косова и Метохије, у складу са наређењем Штаба Врховне команде

Колоне јединица Војске Југославије у потпуности су демантовале тврдње агресора о успешним дејствима и уништењу наше оружане силе

НАТО је извршио бруталну агресију на Савезну Републику Југославију. Учињено је то пре 24 године без резолуције Савета безбедности јер су Сједињене Америчке Државе инструментализовале међународну заједницу. Деветнаест чланица НАТО-а тестирале су стратегију владања светом у 21. веку.

Војска Југославије се херојски 78 дана супротставила најјачој сили света и захваљујући високом моралу, оспособљеношћу и ефикасним командовањем на свим нивоима спречена је окупација Савезне Републике Југославије.

Захваљујући великом професионализму командног кадра на свим нивоима, завидној војноструктурној оспособљености војника, а надасве надахнута највишим степеном патриотизма, што је условило невиђену храброст, одлучност и моралну чврстину, Војска Југославије часно је извршила свој задатак – одбранила је слободу и част своје отаџбине и сачувала себе. Вештим маневром, одговарајућим тактичким, оперативним и стратегијским поступцима, ефикасним командовањем, уз пуну инвентивност, креативност, као и избегавање сваког шематизма и сталним предвиђањем, коришћењем свих познатих научних метода, анализом противника и карактеристика савременог рата, максимално су сачувани људи, техника и ратне материјалне резерве.

Агресор није остварио свој циљ да за 72 сата уништи Војску Југославије, није то успео ни за 78 дана и Весли Кларк је признао у својој књизи да се НАТО војнички обрुкао, али се осветио над цивилима. Био је приморан да ангажује све своје расположиве капацитете и након неуспеха да пронађе разлоге за оправдање жртве које је претрпео и утрошена енормна материјална средства у неуспешној војној акцији. Због тога је чињено све да се светском,

али пре свега свом, јавном мњењу прикаже као војнички победник, а стварног победника – Војску Југославије прикаже пораженом.

Циљ агресора био је да уништи Војску Југославију као једину препреку остварења свог крајњег циља – запоседања овог стратегијски важног подручја које би служило као одскочна даска за даљи продор на исток и овладавање Евроазијом и њеним огромним богатствима, највећим делом на територији Руске Федерације.

Циљ који је постављен пред Војску Југославије био је заштита становништва и инфраструктуре земље, очување своје живе силе и материјално-техничких средстава и на крају спречавање нарушавања територијалног интегритета земље.

Непобитна је чињеница да је у свим делатностима људског рода остварење циља једино мерило успеха, па све чињенице јасно указују да неће успети покушај да се онај који није остварио свој циљ (НАТО) прогласи за победника, а онај ко је тај циљ у потпуности остварио за пораженог (Војска Југославије). Свет све више сагледава истину, а наша је обавеза да чинимо све да та истина дође до свих оних који су обманути лажима агресореве пропаганде. Не дозволимо да Џејми Шеј буде у праву, Срби неће заборавити оно што им је НАТО учинио. Нажалост, приморани смо да те лажи разобличујемо и у својој земљи, јер су многи заслепљени борбом за власт, па проглашавају Војску Југославије војнички пораженом, а земљу да је изгубила рат.

Бројни челници НАТО-а и команданти снага те алијансе одмах после Кумановског споразума потврдили су да против одбрамбених снага Србије нису могли ништа да учине и признали свој неуспех.

Шта је одлучило да Војска Југославије не буде поражена и да оствари свој циљ? Одлучили су, пре свега, ефикасно

командовање, висока обученост командног кадра, мобилност, маскирање, маневар и висок морал.

Код извођења одбрамбених дејстава строго су примењивано основи принципи руковођења и командовања Војском Југославије и у Војсци Југославије – једноставност и субординација, од Врховног команданта и Штаба Врховне команде до стратегијских, оперативних и тактичких састава.

Момир Булатовић, председник Владе СР Југославије, у интервјуу Russia Beyond, 27. марта 2019. казао је:

„На нашој Високој школи националне одбране, где смо школовали најспособније генерале, уиграван је сценарио напада на СР Југославију. У тренутку када се десила агресија на војним дужностима су били распоређени официри који су тај напад „проигравали“.

Касније, послје агресије, у анализи Генералштаба Војске Југославије, утврдило се да смо у 85% случајева и тачно предвидјели њихове војне ударе. Наша одбрана је била ефикасна, подсетићу, НАТО је тврдио да ће уништити потенцијале Војске Југославије за 72 сата. У тим данима нису успјели да направе никакву војну штету - и онда су почели да бјесне, када су схватили да ће остати без својих послова, јер су лоше одрадили свој војнички задатак. Тада наступа бесомучна и злочиначка фаза бомбардовања цивилних циљева.“

Генерал Владимир Лазаревић, ратни командант легендарног Приштинског корпуса, у својим интервјуима посебно истиче чувених 4М - мобилност, маскирање, маневар и висок морал. Ја бих посебно нагласио висок морал, посебно војничког састава, а о том моралу најбоље говори граничар са Карауле „Врбница“. Приликом посете овој Караули Школе националне одбране 12. фебруара 1999. године, док командант 55. граничног батаљона информисе слушаоце, ја се прошетах до војника у рову у снегу, иза кога су албански бункери. Питам га „Каке је?“, а он насмејан каже: „Одлично Лаза и Павке нас стално обилазе“. Његов одговор ми је био сигнал да непријатељ нема шансе против оваквих војника који са поносом спомињу своје команданте.

Генерал Владимир Лазаревић с поносом истиче поруке којима су борци Приштинског корпуса исписали нове странице наше иначе богате и бурне историје у прошлости пре 24 године, а које су гласиле: „Ми не одлучујемо о томе да ли ћемо бранити своју земљу против снажног непријатеља који нас напада, већ које светиње бранимо“, „Нама командује отаџбина“, „Наше границе ћемо одбранити по сваку цену, па и цену живота“, „Нема назад, иза је Србија“, „За ову земљу вреди погинути“, као и, што посебно истиче, поруку: „И мртва ћу бранити нашу Србију“, коју је у једној најтежих борби на Космету написала Љиљана Жикић Карађорђевић, мајка петоро деце, добровољац и увек у првим борбеним редовима, из 125. моторизоване бригаде Војске Југославије, закључујући да је „отаџбина грудима брањена“.

Војска не води рат, Војска води оружану борбу и на том плану је у потпуности извршила свој задатак, јер је остварила постављени циљ.

Бошко АНТИЋ
контраадмирал у пензији

Војничка прича

Уочи посљедњег грађанског рата у Југославији, у једној породици колонизованих Херцеговаца на сјеверу Војводине – кућа је пуна неке тјескобне тишине. Мушкарци пуше и гледају у таваницу, пратећи колутове дима, а жене без ријечи постављају сто за вечеру, звецкајући суђем. Четворо дјеце у ћошку иза пећи ћућоре и личе на пилиће без мајке. Сви су заокупљени тиме што сутра старији син треба да иде у рат.

Сто је постављен, а никоме се не једе. А онда се отац прекрсти и рече: „Почињите!“

Машише се кашика, али без апетита, као да за врат бацају. А кад су се сви отканили, отац се прекрсти и рече да распреме сто.

Кад сто оста празан, отац се накашља и проговори: „Сине, ти сутра одлазиш куд су ишли сви твоји преци. Ниједнога није прескочило. (Ваљда је таква воља божија). Зато ћу те испратити са благословом којим су одувек у рат испраћани наши војници: „Сине мој, нека те Бог чува и срећа прати, да нам се жив и здрав кући вратиш. Чувај се, сине; чувај своје другове, као да су ти браћа рођена, и не заборави да је свакога на овоме свијету мајка родила – и пријатеља и непријатеља. Пази шта радиш да се сутра не би кајао. Има грешака које се не могу исправити и са којима човек мора пред Бога да изађе.“

За ријеч се јави млађи домаћин син, студент четврте године медицинског факултета, и рече да је добро размислио и закључио да би требало у Војном одсијеку проверити да ли би он могао да иде у рат умјесто старијег брата. Није ожењен, нема дјеце, здрав је и издржљив, као и сви спортисти, има оштро око као соко, а војну обуку брзо ће савладати.

У РАТ ИДЕМ, А ДОБРУ СЕ НАДАМ

Или ако не прихвате, он би се пријавио као добровољац, да иде заједно са својим братом, да један другом леђа чувају, јер брат брата оставити неће. Док је изговарао ове ријечи, примјећивало се да му глас подрхтава, а очи мијењају боју.

Старији брат поћута, па зрело и разложно проговори: „Брате мој, хвала ти! Али одмах да ти кажем: ако ниси ожењен, оженићеш се, ако немаш дјеце, имаћеш их, ако Бог да, али не можеш ићи ни умјесто мене, ни са мном. Ти си потребнији као љекар српском народу, и да ране јунацима видаш, да прихватиш моју ситну дјецу ако се мени нешто деси, а и због сестара – да имају брата од заклетве. И сам знаш да сестре увијек највише воле најмлађег брата.“

Тај дојучерашњи тихи и марљиви земљорадник преко ноћи се преобразио у зрелог и тврдог ратника, какви су му и преци били. Повуче дим завичајног дувана, склопи очи, поћута, па још одлучније настави: „Драги моји, ово није ни први ни последњи рат. Ратови се јављају повремено као поплаве, као суше, као земљотреси, као куге и морије. Сваки рат буде и прође. У рату има много пуцњаве, али не погађа баш сваки метак и не убија сваки који погоди. Све је то ствар среће и божије судбине, а ја тврдо вјерујем у своју срећу и добру судбину. И пословица каже: Нема смрти без суђена сата, нити рана без суђени дана.“

Да вам не бих крњио сан, кратко ћу вам рећи: У рат идем, а добру се надам. Али ипак да знате: Ако се жив и здрав вратим кући, наставићемо као да се ништа није догодило. Ако се не вратим, наставите без мене као да се ништа није десило.“

Отац, са лулом у зубима, ћути, слуша без даха и не помјера се, као да се претворио у осамљени крајпуташ у херцеговачком кршу, и пушта облачиће дима, а мајка сина кроз сузе пита: да ли баш он мора у рат да иде, јер неки умјесто у рат одлазе у иностранство. Син јој одговори да мора ићи, а ако не вјерује њему, нека пита свога мужа. Не иде он што воли, него што мора, јер је давно речено: Неком рат, неком брат. Ко га волио, у кући му био.

Ако би сада побјегао тамо гдје се не пуца, не би се смио никада више кући вратити. А да се и врати, не би смио својој дјеци у очи погледати нити сутра унуче помиловати. Ко једном изда, остаје вјечито издајник – и он и његово потомство.

Мајци се затресоме рамена и из очију јој грунуше сузе, кроз које проговори: „Сине мој, шта ће мајка ако погинеш? Како ће мајка без тебе, како ће дјеца без оца? Ко ће

сирочиће на пут извести?“

Син се насмија и тврдо обећа мајци да неће погинути и да ће се из рата са топом вратити.

И заиста, послје рата син се вратио својој кући, својој породици, жив, здрав и неогребан, и у двориште довео прави правцати топ.

Прво му је у сусрет истрчао пас, цвилећи од радости и скочио му на прса, покушавајући да му влажном њушком дотакне лице, па четворо дјеце, све четворо му се окачило о врат, потом му је срамежљиво пришла жена, са пламеном у лицу и сузама у очима, повезујући мараму, затим отац, газећи неком вратом парадног корака, колебајући се да ли по војнички да поздраве свога сина, и млађи брат, братски грлећи старијег брата, лупкајући га снажно по плећима, а на крају мајка са тјеставим рукама, сва уплакана, љубећи земљу пред кућним прагом.

Син загрли мајку и рече: „Враћам ти се, моја мила мајко, чиста срца, свијетла образа. Ево мене, а ево и топа што сам теби, мајко, обећао!“

Кроз двориште, које је скоро два мјесеца било под велом тишине, одједном као да проструја неки животворни повјетарац. Животиње својим префињеним чулима осјетише да је њихов хранитељ поново ту: велики пијевац граоран са високе дјечије љуљашке удари снажно крилима и три пута узастопце зајаве, а његову пјесму прихватише комшијски пијетлови и подржаше његове црвене љепотице снажним кокодакањем; овце заблејаше, краве зарикаше из широких грла, а пастув Ждралин са покиданим повоцем, високо подигнуте главе и подшишаног репа дојури из штале до топа и ту се подиже на предње ноге, њушкајући ваздух, а онда се упуту до свога господара, који му са длана даде коцку шећера.

За десет-двадесет минута велики породични сто био је пун до посљедњег мјеста. Разговарали су, смијали се, пили кафу и ракију и приждијевали цигарете херцеговачког дувана.

Док се радосни породични жагор ширио улицом, а дјечаци јахали топ, као да су на коњу Ждралину, а дјевојчице око топовске цијеви плеле цвјетни вијенац – зазвонио је телефон из војног одсијека. Јавили су да ће доћи да преузму топ.

Било да је топ у борби заробио или од наше војске позајмио, Херцеговац је испунио ријеч коју је дао својој мајци.

Марљиви ратар, сада искусни и прекаљени ратник, вратио се на своју очевину да настави живот „као да се ништа није десило“.

Милорад Симић

Краљево

ПОКРЕТ СРЦЕ ХЕРОЈА

На платоу испред Дома културе у Рибници (највећа месна заједница града Краљево) 24. јуна свечано је почео са радом Окружни одбор удружења Покрет срце хероја. Покрет је формиран и регистрован у Краљево 26. 11. 2020. године, као добровољна и невладина неформална организација, заснована на слободи удруживања активних и бивших (пензионери, ветерани, добровољци и резервни састав), припадника: Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова,

Министарства правде и Безбедносно-информативне агенције Републике Србије, њихових породица и пријатеља, ради остваривања и унапређења одређених заједничких или општих циљева и интереса.

Као главни циљеви Удружења су одређени: Заштита и побољшање статусних права и легалних интереса у области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања; Побољшање личног и друштвеног стандарда, социјално-економског положаја и социјалне заштите чланова Удружења; Развијање патриотских осећања, морална сатисфакција и јачање угледа учесника ратова Републике Србије; Морална сатисфакција активних и бивших припадника МО, МУП, Министарства правде и БИА; Брига о породицама погинулих, несталих, рањених, оболелих и преминулих припадника; Брига о рањеним, повређеним, оболелим и социјално угроженим члановима Удружења; Неговање традиције ослободилачких ратова; Остваривање статуса бораца учесника ратова; Прикупљање и публиковање историјске и друге грађе о учесницима ратова; Сарадња са сродним Удружењима грађана и спортским организацијама; Стал-

но изношење истине о страдању народа на просторима бивше СФРЈ; Хуманитарни и волонтерски рад у циљу помоћи угроженим категоријама друштва; Давање доприноса у очувању националних интереса, суверенитета и територијалног интегритета РС Статутом је предвиђена могућност формирања окружних одбора који би покривали територију постојећих управних округа, Рашког, Расинског, Моравичког и т.д. За тако нешто је потребан потпис најмање 30 заинтересованих чланова.

На основу Одлуке Главног одбора Покрета Срце Хероја, једногласно су изабрани: Жарко Алексић, радник МУП-а, борац прве категорије за председника Рашког окружног одбора и Марко Станковић, официр Војске Републике Српске и Републике Србије у пензији, борац прве категорије за заменика председника Рашког окружног одбора.

Окупљенима на платоу се обратио водитељ програма Радосав Премовић који је на врло занимљив и поучан начин говори о разлозима окупљања.

Пензионисани артиљеријски мајор Раде Вукосављевић је говорио о најважнијим историјским догађајима везаним за српски народ и страдањима.

Активности су настављене пригодним културно-уметничким програмом. За то време Раде је као искусан артиљерац припремио посаду за пуцањ из трешњевог топа, као у време Карађорђа Петровића. На одушевљење свих присутних топ је заиста постављен и из њега се зачуо пуцањ, који је и званично означио почетак рада Окружног одбора Покрета срце хероја.

Ј. Симић

Језик наш насушни

БУШЕЊЕ ЈЕЗИКА

У центру Београда, али и у другим деловима града често се могу прочитати натписи: „SINDEL BODY ART SINDEL“, па „Tattoo Body Piercing Jewellery“ или CITY OPTIC, G and M SHOP, Cuervo Tequila, Color Laser Copier, Club Optimist итд. Знатно ређе се могу видети натписи исписани ћиричним писмом: Пекара, Комерцијална банка, Обућар и др. У коме граду ми то живимо?

Изненађују натписи, а узнемирава помисао да постоје млади веома неинтелигентни момци и девојке спремни да плате неке ко ће им избушити језик, нос или обрву (некада су то радила само најпримитивнија урођеничка племена) или им заувек унаказити кожу тетовирањем.

Двојица старих лингвиста, који одлично разумеју проблеме савременог српског језика - Ранко Бугарски и Твртко Прћић, упозоравали су последњих година да се енглески више не може напросто сматрати једним од страних језика, јер је постао део општег образовања, глобални језик или „одомашени страни језик“. Такво је стање у данашњем свету и с тим се треба суочити, свиђало нам се то или не. Сваки страни музичар који гостује у Београду, из ма које земље света, био рокер, репер, џезиста или драмски тенор, кад хоће да се обрати публици говориће на енглеском, и публика ће га (углавном) разумети. Ако се туриста из Финске и туриста из Јапана сретну негде у улици Кнеза Михајла, па их видите да разговарају, будите сигурни да се не споразумевају на финском, ни на јапанском, ни на српском, ни на есперанту. Разговарају на енглеском!

Уколико би се енглеском и званично признао статус „одомашеног“ или обавезног строго језика, то би (мада се на први поглед чини парадоксалним) повећало шансе за учење других језика. Значило би да на питање о знању страних језика више није довољан одговор „служим се енглеским“, баш као што међу квалификацијама за радно место инжењера није довољно навести „познајем све четири рачунске операције“. Енглески би се подразумевао, а уз њега (и уз српски, који надајмо се неће тако скоро одумрети) тражило би се и знање *страног* језика, на пример руског (који нам не би требало да задаје веће тешкоће) или немачког и француског (који су пре једног века у Србији били много познатији него данас), или италијанског, шпанског или неког другог језика.

Здравко Зељковић

Звездара

КРАЈИШКА ПОЕЗИЈА УЖИВО

У Центру за културу „Влада Дивљан“ недавно је у организацији Удружења крајишника „Глас Крајине“ и домаћина вечери Ђуре Црљенице, одржано репрезентативно поетско вече „Крајишка поезија уживо“, уз присуство представника УВПС Звездара и активног учешће њеног потпредседника песникиње Милке Јованчевић Шолаја.

На вечери су као гости учествовали и уважени песници Жељка Бањац Вранешевић, Милош Бајић и Дамир Милош. Песничко вече је одржано под покровитељством СО Палилула.

Уз присуство већег броја званица и љубитеља поезије, у надахнутој атмосфери уз прегршт предивних стихова и пријатно ћаскање песника и гостију, уз закуску, протекло је и ово поетско дружење.

МБ – МЛ

Прописи из здравственог осигурања

ПРЕВОЗ САНИТЕТСКИМ ВОЗИЛОМ

У складу са Законом о здравственој заштити осигураним лицима, у зависности од медицинских индикација и стручно-методолошких и доктринарних ставова обезбеђује се: (1) Хитан санитарски превоз у случају болести или повреде; (2) Санитарски превоз који није хитан, када је оправдан и медицински неопходан и (3) Право на накнаду трошкова превоза

Хитан санитарски превоз обухвата превоз осигураног лица санитарским возилом због болести или повреде које су опасне по живот осигураног лица до најближе здравствене установе која је оспособљена на наставак лечења оболелог, односно повређеног.

Санитарски превоз који није хитан, обухвата превоз санитарским возилом до здравствене установе у којој се пружа здравствена заштита која је оправдана и медицински неопходна, као и превоз санитарским возилом из здравствене установе до места становања осигураног лица.

Санитарски превоз који није хитан оправдан је и медицински неопходан у случају да превоз било којим другим превозним средством може угрозити живот или здравље осигураног лица.

Накнада трошкова превоза обезбеђује се осигураном лицу, као и пратиоцу осигураног лица, у случају упућивања код даваоца услуге који је удаљен најмање 50 км од места становања.

Накнада трошкова превоза припада осигураном лицу када је од изабраног лекара, здравствене установе или надлежног стручно-медицинског органа позван у друго место у вези остваривања здравствене заштите или ради оцене привремене спречености за рад.

Детету до навршених 18 година и лицу старијем од 18 година, које је тешко душевно или телесно ометено у развоју упућеном на лечење и рехабилитацију, код даваоца услуга ван места становања, као и осигураном лицу упућеном на хемодијализу и хе-

мио и радио терапију, припада накнада трошкова превоза на основу мишљења сручно-медицинског органа.

Осигурано лице има право на накнаду трошкова превоза према најкраћој релацији у висини цене карте аутобуса или другог разреда воза.

Узимајући у обзир природу обољења или повреде, накнада трошкова превоза припада и за друга превозна средства ако је такав превоз неопходан.

Осигурано лице може у случају неопходне здравствене заштите да користи санитар као превозно средство по налогу стручно медицинског органа, а ако му се и поред утврђене неопходности не може обезбедити санитар, осигурано лице има право на накнаду трошкова превоза, највише до 10% од цене једног литра бензина по километру.

Осигураном лицу може бити одређен пратилац за време путовања или за време путовања и боравка у другом месту, ако је то неопходно.

Пратиоцу припада накнада трошкова превоза под истим условима који су прописани за осигурано лице.

Пратиоцу припада накнада трошкова превоза и када се сам враћа у своје место становања или када сам одлази у друго место у својству пратиоца осигураног лица.

Сматра се да је пратилац за време путовања неопходан ако се на лечење или лекарски преглед у друго место упућује дете млађе од 18 година живота, односно лице старије од 18 година које је теже телесно или душевно ометано у развоју, као и лице код којег је у току животу због болести или повреде дошло до губитка појединих телесних или психичких функција, због чега то лице није у могућности да самостално обавља активности свакодневног живота, укључујући лица са оштећењем слуха, вида и говора.

Приредио
др Славољуб Сталетовић

Радован
Јовићевић
(1934-2023)

ЈЕДАН ОД
ОСНИВАЧА

Преминуо је Радован Јовићевић један од оснивача и првих чланова УВПС. Био је у иницијативним одборима за оснивање УВПС на нивоу Града Београда, Општинске организације Нови Београд и Месне организације Фонтана. Био је члан Главног одбора,

Општинског одбора Нови Београд и Месног одбора УВПС Фонтана и вишегодишњи председник УВПС ове месне организације.

Истовремено се ангажовао у борачкој организацији на Новом Београду, где је био потпредседник и члан општинског одбора.

Друштвено се веома ангажовао, показивао иницијативу и изузетну упорност. Са поносом је обављао задатке и обавезе које је прихватао у Удружењу. Волео је Удружење и био присутан на свим местима где је то требало, све до последњих неколико година, када се озбиљно разболео. За своје ангажовање и допринос у раду и заступању права и интереса и помоћ члановима Удружења добио је више признања, међу којима су Повеља УВПС, Плакета УВПС, више захвалница и награда.

Радован је рођен 29. априла 1934. године селу Селиште, Рике Црнојевића, као девето и најмлађе дете од оца Марка и мајке Ике. Био је ожењен супругом Зорицом, са којом је добио троје деце - кћерке Веру и Љиљану и сина Каменка. Деца су му подарила седморо унучади, а унучад петоро праунучади.

Након основне школе, велика љубав према војном позиву одвела га је на даље школовање у војне школе. Завршио је Пету класу Школе за активне пешадијске офицере и Школу за усавршавање пешадијских офицера. Цео свој радни век посветио је војсци и војницима. Прво место службовања било му је Неготин (командир вода), а затим у Војној академији у Београду (командир питомачке чете). Службовао је и у гарнизонима Пирот (помоћник команданта за морално-политичко васпитање у пуку) и Ниш (начелник Дома ЈНА, командант Команде стана). Последње место службовања било му је Београд у касарни „Алекса Дундић“ у Земуну, где је био на дужности референта за материјално-планске и позадинске послове и заступника команданта групе бригаде.

За свој рад више пута је похваљиван, награђиван и одликован. Носилац је четири ордена, међу којима је и Орден за војне заслуге са златним мачевима.

Пензионисан је 1988. године у чину потпуковника.

Преминуо је 24. јуна 2023. године и уз војне почасте сахрањен на Новом бежанијском гробљу.

Остаће у најлепшем сећању својих колега и чланова УВПС.

Нека му је слава и хвала.

Коста Новакковић

На основу члана 106. Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник РС”, број 18/20) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 74/12 – исправка УС, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

О „БОРАЧКОЈ СПОМЕНИЦИ”

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом уредбом прописују се ближи услови, начин додељивања, рангови и изглед „Борачке споменице”, као и начин вођења евиденције о додељеним „Борачким споменицама”.

Члан 2.

„Борачка споменица”, у смислу ове уредбе, подразумева посебно национално признање, које се додељује лицима која су стекла статус борца по Закону о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник РС”, број 18/20 – у даљем тексту: Закон).

Члан 3.

Борац или ратни војни инвалид, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца или ратног војног инвалида, и пали борац постхумно, на основу чије погибије или нестанка, лица из члана 24. Закона, остварују права по Закону, имају право на „Борачку споменицу”.

Члан 4.

„Борачка споменица” има један ранг и јединствен изглед.

II. ИЗГЛЕД „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ”

Члан 5.

„Борачка споменица” се састоји од: медаље, траке, врпце, уверења о признању и кутије.

Члан 6.

Медаља је израђена од легуре метала на бази бакра, технолошким поступком пластичне деформације метала у хладном стању, односно поступком ковања, галвански заштићена декоративним сребрењем. Медаља је елипсастиг облика, пречника 40 mm (у ужем делу), а у оси закачке спољна мера је 50 mm (у ширем делу) и дебљине 3 mm.

Трака је израђена ткањем од вискозног предива без „моаре ефекта”, правоугаоног облика димензија, у складу с идејним решењем. Трака је у бојама државне заставе Републике Србије.

Ширина црвене, плаве и беле боје је по 12 mm. На крајевима траке учвршћене су две металне гредице које су израђене од исте легуре као и медаља. Завршна израда се врши технолошким поступком пластичне деформације, односно поступком ковања у хладном стању. Гредице су декоративно посребрене, димензија 40 mm x 5 mm x 3 mm. Дужина траке између гредица је 50 mm. На горњој гредици налази се копча са металном плочицом за качење медаље и она је фиксирана поступком лепљења. На средини доње гредице, по ободу, налази се испуст са отвором – алка која се користи за спајање са медаљом.

Врпца се састоји од: траке, металне плочице и металног носача са копчом. Димензије врпце су 36 mm x 10 mm. Врпца је израђена ткањем од вискозног предива без „моаре ефекта”, у бојама траке. Боје на врпци су распоређене као и на траци. Трака се поставља око металне плочице и учвршћује металним носачем са копчом.

Уверење о признању је димензија 165 mm x 185 mm са утиснутим сувим жигом. Уверење се израђује на папиру. Уверење садржи име и презиме носиоца признања, одговарајући текст, серијски број уверења и редни број, у складу с идејним решењем, испisuју се краснописом, ћириличким писмом. У доњем десном углу налази се потпис министра. Уверење о признању се налази у поклопцу кутије.

Кутија за „Борачку споменицу” је тамноплаве боје, обложена тамноплавим материјалом за пресвлачење, димензија: дужина 210 mm, ширина 190 mm и висина 30 mm, конструктивно је подељена у две половине. У доњем делу кутије постављен је уложак у тегет боји са лежиштем за Споменицу и врпцу. У левом горњем и десном доњем углу поклопца кутије су тробојне траке (боје српске заставе), ширине 8 mm. Веза дна и поклопца кутије остварена је траком (српском тробојком), ширине 8 mm. На поклопцу кутије је назив „Борачка споменица” са државним грбом. Кутија се затвара једном украсном бравицом.

Члан 7.

Аверс „Борачке споменице” у централном делу садржи стилизован при-

каз штита са четири оцила на коме се налази мач окренут навише. Штит са мачем је обавијен ловоровим венцем са обе стране.

Реверс „Борачке споменице” у централном делу садржи ћирилички натпис ЗАХВАЛНА ОТАЏБИНА (у два реда), а испод натпис 1990-1999.

Изглед „Борачке споменице” – аверс и реверс медаље са траком дат је на Прилогу 1, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

III. БЛИЖИ УСЛОВИ

Члан 8.

„Борачка споменица” се додељује борцу:

1) припаднику оружаних снага Републике Србије који је вршио војне дужности или друге дужности у рату или оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије;

2) припаднику оружаних снага СФРЈ који је вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за друге циљеве државне безбедности у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије у периоду од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационарних на територији Босне и Херцеговине до 19. маја 1992. године;

3) припаднику оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије који је вршио војне дужности или друге дужности у оружаног акцији предузетој за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србија и Црна Гора, односно Републике Србије, у периоду после 27. априла 1992. године;

4) припаднику оружаних снага Савезне Републике Југославије који је вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности ради одбране суверенитета, независности и терито-

ријалне целокупности Савезне Републике Југославије, у периоду од 24. марта 1999. до 26. јуна 1999. године.

Члан 9.

Право на „Борачку споменицу” престаје кориснику који је осуђен правноснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 125. став 1. Закона.

Право на „Борачку споменицу” губи члан породице лица из става 1. овог члана.

IV. НАЧИН НОШЕЊА „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ”

Члан 10.

„Борачка споменица” се може носити као медаља уколико је она једана од две медаље и као врпца у низу.

Припадници министарства надлежног за послове одбране, Војске Србије и министарства надлежног за унутрашње послове, носе „Борачку споменицу” у складу са прописима који дефинишу ту област.

Члан 11.

„Борачка споменица”, као врпца носи се у низу после, односно испод врпци одликовања Републике Србије.

V. ИЗРАДА И ДОДЕЛА „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ”

Члан 12.

„Борачку споменицу” у свим њеним елементима израђује Народна банка Србије – Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер.

Члан 13.

„Борачка споменица” се може доделити поводом обележавања државних празника и историјских догађаја значајних за обележавање ослободилачких ратова Републике Србије.

„Борачку споменицу” додељује министар надлежан за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: министар) или лице које он овласти.

Члан 14.

„Борачка споменица” се додељује на основу решења о признатом статусу из Јединствене евиденције података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите.

Одлуку о додели „Борачке споменице” доноси министар.

Члан 15.

Носилац „Борачке споменице” који је изгубио неки од њених елемената има право да захтева и уз одговарајућу накнаду добије дупликат додељене „Борачке споменице”. Издавање дупликата Борачке споменице врши се по посебној процедури. Накнада за издавање дупликата се уплаћује у буџет Републике Србије.

У случају губитка уверења о додељеној „Борачкој споменици”, на захтев носиоца, може се издати његов препис.

Члан 16.

„Борачка споменица” се уручује на свечан начин. Церемонија свечаног уручивања обухвата:

- 1) долазак званичника и гостију;
- 2) интонирање химне Републике Србије;
- 3) обраћање лица одређеног за носиоца организације церемоније;
- 4) јавно саопштавање додељивања „Борачке споменице”;
- 5) формално уручивање „Борачке споменице” лицима којима су додељена;
- 6) обраћање министра или лица које он овласти које уручује „Борачку споменицу”.

Члан 17.

„Борачка споменица” се уручује на име палог борца постхумно, једном од члановима породице редоследом из члана 24. Закона.

VI. ЕВИДЕНЦИЈА О ДОДЕЉЕНИМ „БОРАЧКИМ СПОМЕНИЦАМА”

Члан 18.

Министарство надлежно за послове борачко-инвалидске заштите води евиденцију о додељеним „Борачким споменицама”.

Евиденција садржи:

- 1) име и презиме борца, односно другог лица које је примило; „Борачку споменицу” и његовог;
- 2) име родитеља борца;
- 3) ЈМБГ борца;
- 4) серијски и редни број издате „Борачке споменице”.

VII. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 19.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број: 110-2532/2023-1

У Београду, 30. марта 2023. године

В Л А Д А
ПРЕДСЕДНИК
Ана Брнабић

Удружене окупаторско-квислиншке снаге (Немци, Италијани, четници, усташе, домобрани и други) претрпели су у Југославији неуспех и пораз у тромесечној зимској кампањи (IV офанзива) којом је требало уништити НОП и „Титову државу“. Преласком у противофанзиву Оперативна група дивизија Врховног штаба НОВ и ПОЈ постигла је велике резултате: разбила Италијане и четнике у долини Неретве и Херцеговини, створила нову велику слободну територију у Црној Гори, Санџаку и северној Херцеговини, обезбедила потребне услове за даља офанзивна дејства на југоисток у правцу Косова, југа Србије и Македоније, где су пролазиле главне комуникације.

Тако је у пролеће 1943. НОП и НОВЈ испољио широку борбену активност у свим крајевима Југославије. У Хрватској је у марту и априлу ослобођена готово цела Лика сем Госпића, затим велики део Горског котара, Кордуна и Баније. Истовремено нагло јача и НОП у Истри, где се јавља велики број добровољаца у јединице НОВЈ. У Славонији се и даље највећа активност јединица НОВ одвијала на прузи Загреб - Београд за коју су Немци били посебно заинтересовани због снабдевања својих трупа и експлоатације привредних богатстава за немачку ратну индустрију. Ова је пруга често прекидана и онеспособљавана за употребу. У Далмацији је настављено са стварањем нових НОП одреда. На подручју Босанске крајине били су поново ослобођени Дрвар, Босанско Грахово, Босански Петровац, Кључ, Гламоч и друга мања места. Оружана борба и у Словенији узимала је све више маха. На подручју тзв. љубљанске покрајине дејствовале су четири партизанске бригаде и више мањих јединица. Војно-политичко руководство Словеније улагало је напоре на јачању НОП-а у Штајерској и Словеначком приморју, док је у Бенешку Словенију упутило и две своје бригаде. У скоро свим крајевима Србије нагло јача НОП. Омасовљавају се постојећи и стварају бројни нови НОП одреди, политичке организације и народна власт. На Косову и Метохији и у Војводини НОВ је такође била у наглом порасту. Из Срема су и даље упућивани нови борци и јединице у источну Босну где су формиране 1. и 2. војвођанска бригада. Истовремено је на територији Босне дошло до формирања 2. босанског корпуса. У Македонији је НОП у 1943. доживео праву прекретницу. Тако је у марту образован ЦК КПМ, реорганизован Главни штаб, образовани обласни комитети КП и оперативне зоне, а затим су формиран нови одреди и батаљони. Тако је у пролеће 1943. године војно-политичка ситуација за даљи развој НОП и ослободилачке борбе у читавој Југославији била повољна.

Распоред ГОГ дивизија НОВ

Главну ОГ дивизија под непосредном командом ВШ сачињавале су исте дивизије које су форсирале Неретву и Дрину 1. и 2. пролетерска, 3. ударна, 7. банијска дивизија и Дринска оперативна група (ДОГ). Прва пролетерска дивизија (1. пролетерска, 3. крајишка и 3. санџачка бригада) са око 4.000 бораца била је на положајима испред Бијелог Поља и Мојковца и на левој обали Лима спремна за офанзивна дејства на Мојковац и Бијело Поље, а затим даље у правцу Берана (Иванграда). Она је

Битка на Сутјесци У ТЕШКОМ ОКРУЖЕЊУ

Централна болница са око 3.400 рањеника и болесника размештена је била по селима око Ћелебића, Шћепанпоља и на Пивској висоравни. Око 500 рањеника је било на носилима, око 400 тифусара и око 600 је морало јахати коње.

почетком маја уништила једну италијанску колону на комуникацији Бродарево - Бијело Поље. Друга пролетерска дивизија (4. црногорска, 2. далматинска и 7. крајишка бригада) са око 3.500 бораца избила је испред Колашина и Доње Мораче спремна за офанзивна дејства на југоисток, пре свега за напад на Колашин 3. ударна дивизија (1. далматинска, 5. црногорска и 10. херцеговачка бригада) са око 3.200 бораца развучена на широком фронту од Гацка до Жупе Никшићке затварала је све правце који са запада од Никшића и Гацка изводе према Шавнику и Жупи Пивској; 7. банијска дивизија (7, 8. и 16. бригада) са свега 1.200 бораца била је у покрету према Пљевљима и добила задатак да затвори правце који са истока изводе према слободној територији, а посебно према Челебићу где су биле размештене болнице. После пристизања на овај простор претпочињена јој је привремено и 3. далматинска бригада која се налазила испред Пљеваља и с. Хочевина /Дринска оперативна група (2. пролетерска без два батаљона који су били према Никшићу, 6. источнобосанска и Мајевичка бригада) са око 2.800 бораца затварала је правце од Фоче, Горажда и Чајничка који изводе према слободној територији Челебићу, Шћепанпољу и Пивској висоравни где се тих дана налазила Централна болница.

Из састава 4. и 5. црногорске бригаде група од три батаљона разбила је четнике код с. Радовче и избила испред Подгорице и Биоча са задатком да пресече комуникацију Подгорица - Колашин и обезбеди десни бок 2. дивизије у току напада на Колашин.

Централна болница са око 3.400 рањеника и болесника размештена је била по селима око Ћелебића, Шћепанпоља и на Пивској висоравни. Око 500 рањеника је било на носилима, око 400 тифусара и око 600 је морало јахати коње. Остали рањеници били су углавном покретни. Када је почела офанзива, Врховни штаб са Извршним одбором АВНОЈ, хаубичким дивизионом и пратећим батаљоном налазио се у Ђурђевића Тари. Тих дана је у саставу Оперативне групе било 16 партизанских бригада са 65 батаљона и два мања дивизиона артиљерије (хаубички код ВШ и брдски код 1. дивизије). Са Оперативном групом дивизија налазила се Централна болница. Осим тога, при дивизијским болницама и бригадним амбулантама било је још око 1.000 рањених и болесних бораца, па је тако пред почетак Операције „Шварц“ (V офанзива), и поред одласка

многих прездравелих бораца у јединице, укупно по болницама било преко 3.500 рањеника и болесних бораца.

Део снага штити болницу

Према закључцима саветовања чланова ВШ и команданата дивизија које је под руководством Врховног команданта одржано 8. маја у с. Доњем Крушеву, 1. и 2. пролетерска дивизија биле су ангажоване за извођење офанзивних дејстава на југ, а 3. и 7. дивизија и ДОГ организовале су одбрану слободне територије затварањем свих спољних праваца, док је један део снага непосредно штитио Централну болницу са рањеним и болесним борцима. Планом ВШ НОВ и ПОЈ за даље операције било је предвиђено да 1. и 2. дивизија наступају према Беранама (Иванград); 3. дивизија штитила је слободну територију са правца Никшића и Гацка; 7. дивизија је спречавала продор противничких снага са севера у долину р. Тихине; Дринска оперативна група је поред заштите Централне болнице, бранила слободну територију од изненадног упада окупаторско-квислиншких снага из рејона Фоче и Горажда. У горњем току р. Лима требало је разбити четнике и створити услове за привлачење болница на овај простор ради краћег одмора и неге рањеника. Зато је ВШ и наредио да се што пре ослободе сва већа места у горњем току р. Лима укључујући Беране и Андријевицу ради избијања на планински масив који са севера и запада опасује Косово. То је требао да буде ослонац за одбрану слободне територије и за даља офанзивна дејства према Косову и југу Србије према замисли Врховног команданта о преношењу тежишта операција У ове крајеве. Имајући стално пред очима најхуманији циљ - спас рањеника. Оперативна група је под крајње неповољним условима наредних дана прихватила наметнуту одлучну битку у окружењу.

Немачке припреме за офанзиву

Пошто се немачко-италијанска очекивања о уништењу „Титове државе“ и ГОГ дивизија у долини Неретве нису остварила, Немци су сами почели припремати нову још већу офанзиву против НОВЈ. Хитлер је лично још 30. марта одобрио предлог плана команданта „Југоистока“ генерала фон Лера за извођење Операције „Шварц“, познате и као пета непријатељска офанзива. Према томе, нова офанзива условљена је неуспехом зимских операција и продором ГОГ на југоисток према

Рањеници се ни по коју цену нису могли оставити на милост и немилост непријатеља

комуникацијама од виталног значаја за окупаторе. Зато су Немци одредили себи циљ да на планинским масивима Црне Горе и Санџака по сваку цену униште ГОГ НОВ и ПОЈ са највишим руководством НОП (ЦК КПЈ, ВШ и АВНОЈ). Извођење операције поверено је команданту немачких снага у НДХ генералу Литерсу.

Немци су пуна два месеца припремали планове и јединице за учешће у Операцији „Шварц“. Одабрали су за руковођење млађи командни кадар и јединице које су се одмориле и извршили реорганизацију снага. Од пољских и посадних дивизија створили су брдске, затим преименовали седамстоте у стоте, увели су транспорт материјала и наоружања и евакуацију рањеника на товарним грлима и друго. Увели су знатно више аутоматског оружја, па чак и псе-трагаче и радио-станице у четима и водовима. Офанзиву су припремали у највећој тајности, а јединице су прикупљали у гарнизонима одакле су за најкраће време могли приступити извршењу борбених задатака како би постигли оперативну изненађење. Иако је операцију требало извести у италијанској окупационој зони, сви планови су чувани у највећој тајности од Италијана мада су Немци рачунали и на њихово учешће. Кружна комуникација око ослобођене територије: Фоча - Горажде - Пљевља - Бијело Поље - Подгорица - Никшић - Гацко омогућавала им је дотур и евакуацију моторним возилима и маневар на спољним правцима. За дејства на појединим правцима са ове линије према зони дејства предвидели су формирање привремених борбених (тактичких) група пуковског или јачег састава зависно од капацитета праваца слично партизанским бригадама. За преношење хране, муниције и оруђа по тешко приступачном земљишту, поред товарних грла, мобилисали су и употребљавали становништво и четнике које су разоружали.

Планом за извођење операције Немци су предвидели да се постепеном концентрацијом снага у тајности на линији Фоча - Горажде и Пљевља - Бијело Поље - Колашин - Подгорица - Никшић - Билећа - Гацко

- Калиновик - Фоча претходно окружи Оперативна група дивизија, а затим из таквог оперативног распореда концентричним дејствима изврши тактичко стезање обруча и у првих пет дана офанзиве потисну снаге НОВЈ у међуречје Пиве и Таре ради посетања кањона у доњем току ових река. Након стезања обруча и посетања леве обале Пиве и десне обале Таре требало је главним немачким снагама (7. СС и 1. брдска дивизија са око 42.000 немачких војника) са линије Колашин - Никшић потиснути главне снаге НОВ преко пл. Војника, Сињајевине и Дурмитора у међуречје Пиве и Таре и у даљим дејствима на том простору их уз садејство авијације уништи.

Немачке снаге

Овај план је у суштини био добро замишљен и припремљен. Међутим, највећа његова слабост била је у томе што је сувише крут и нема више могућих варијаната у случају промене ситуације на бојишту - као даје и друга страна морала дејствовати искључиво тако. Ово је операција типичног окружења и уништења.

За извођење Операције „Шварц“ ангажоване су четири и по немачке дивизије: 7. СС „Принц Еуген“, 1. брдска, 118. ловачка, непотпуна 369,728. пук 104. дивизије и пук „Бранденбург“ са укупно 67.000 немачких војника. Затим, три италијанске дивизије: „Тауринезе“, „Венеција“, „Ферара“ и делови других јединица - укупно 43.000 војника; бугарски 61. пук око 2.000 војника; 4. домобранска ловачка бригада и још три пука домобрана; 1. усташка бригада и друге мање јединице НДХ од око 11.000 људи, као и око 4.000 четника под командом Италијана. Ове снаге подржавало је осам артиљеријских пукова, батаљон тенкова и 12 ескадрила авијације од око 150 авиона са околних аеродрома Мостар, Сарајево, Подгорица, Скадар. Свега је ангажовано око 127.000 окупаторско-квислиншких војника. Као што се види, као главне снаге и на најважнијим правцима ангажоване су немачке дивизије, док су Италијани имали подређену улогу.

Немачки команданти дивизија у својим

заповестима издали су строга наређења да се све живо становништво уништи или расели, да се куће спале, затрују извори воде и униште сви услови за опстанак и живот на овој територији. Предвиђено је уништавање не само јединица НОВЈ него истовремено рањеника, становништва и свега што пружа услове за живот и опстанак. Непријатељ је за окупатора био читав народ. „Трупе ће према становништву које се покаже непријатељски расположеним поступати с бруталном немилосрдношћу“, каже са у заповести за операцију.

Обострани услови за офанзиву

Битка на Сутјесци одвијала се у крајње неповољним условима за Оперативну групу дивизија. Јединице НОВЈ су располагале само пешадијским наоружањем, а муницију су у борби морале отимати од непријатеља. Окупаторско-квислиншке снаге су биле потпуно опремљене и ојачане свим потребним средствима за борбу на планинском земљишту. Главна оперативна група дивизија нашла се оптерећена са око 3.500 рањеника на веома сиромашном и тешко проходном планинском земљишту, што је отежавало сваки маневар. Рањеници су тако постали пресудни фактор и све одлуке врховног команданта за пробој из окружења биле су подређене захтеву да се спасу рањеници, што је и условило да је у овако неповољној ситуацији прихваћена одсудна битка у окружењу. Дубоки кањони Пиве, Таре, Комарнице, Ђехотине, Сутјеске и Бирице местимично и преко 1000 м висине испресецали су слободну територију а могли су се прелазити само на неколико места. Планински масиви од 1500 - 2500 м, као и беспуња Дурмитора, Маглића, Зеленогорје, Војника и Сињајевине отежавали су сваку могућност маневра. Кањонима и планинским масивима испресецано земљиште отежавало је брзе маневре по унутрашњим правцима, преотимање иницијативе као основног оружја против надмоћнијег непријатеља. Нарочито је било тешко и споро преношење рањеника тако да су се природне препреке и теренске тешкоће овде показале неповољне за НОВ а веома повољне за Немце. Главна оперативна група била је знатно ослабљена, исцрпљена у зимским операцијама и удаљена од других јачих снага НОВ и ПОЈ које су могле имати само посредни утицај на њен положај у току офанзиве и пробоја из окружења.

Брижљиво и у највећој тајности припремана офанзива окупатора са довољно и добро опремљеним снагама и средствима, као и постигнуто изненађење утицали су на читав ток дејстава. Врховни командант је најчешће морао доносити одлуке са врло мало елемената за процену оперативне ситуације, парирати непријатељу и наметати своју вољу и иницијативу непријатељском командовању.

Окупаторско-квислиншке снаге имале су бројну, техничку и материјалну надмоћност (8:1 у живој сили), али је зато НОВЈ имала изванредно висок борбени морал, и искусан руководећи кадар. Под таквим, неравноправним условима почела је једна од најжешћих битака у току НОР-а која је трајала пуних месец дана.

**В. И.
(Наставља се)**

Породични лекар

КА КО ИЗЛЕЧИТИ ЗАДАХ ИЗ УСТА

Против непријатног мириса није увек довољна само орална хигијена, јер узрок може а буде и упала крајника синуса. ждрела, па чак и бубрежних болести

Није ни чудо што су полице у трговинама препуне разних жвакаћих гума, водица за испирање уста, којекаких зубних паста и осталих производа. Много је оних који посежу за овим производима да би уклонили задах из уста. Међутим, ако се не реши прави узрок непријатног мириса, жваке и разне водице неће трајно помоћи.

Особе које имају задах из уста могу се врло непријатно осећати јер не знају какав утисак остављају на људе из свог окружења. Неретко оне губе самопоуздање, нервозне су, депресивне... Стоматолог треба да открије порекло и узрок задаха - каже професор др Бешир Љушковић, стоматолог.

У свету чак постоје клинике каје се баве само овим проблемом. Истраживање једне такве америчке клинике показало је да у 87 одсто случајева задаха потиче из уста, осам одсто из грла или синуса и пет процената из осталих органа. Најчешћи узроци задаха везани за област уста су лоша орална хигијена, кариозни зуби, гингивитис и пародонтопатија, крварење, сувоћа уста, обложен језик и пушење.

Редовно чишћење протезе

Прво, наравно, тре обратити пажњу на стање зуба. Ако у устима постоје оштећени, деструирани зуби, трули неизвађени коренови где се задржава храна, они могу бити један од главних узрока непријатног мириса. Протезе које се редовно не чисте иако су старије, могу „да појачају задах“.

Кривац за ове тегобе могу да буду и различите упалне промене на гингиви, односно на деснима или слузокожи усне дупље. Усна предовали облици пародонтопатије с дубоким гнојним џеповима готово увек су праћени задахом из уста.

На слузокожи језика с горње стране налази се такозвани језични покривач, који између осталог садржи и бактерије које могу да буду такође узрок ове непријатне тегобе.

Сувоћа уста може се јавити из више разлога: због дехидратације организма, неких болести и лекова, али и због навике да се

спава отворених уста. Сува уста указују и на недостатак пљувачке, која је највећи заштитни оралне слузокоже. Ако је нема довољно, повећан је број бактерија, а то је одмах и разлог за појаву задаха.

Др Љушковић указује и на такозване екстраоралне узроке који нису везани директно за област уста. Међу њима су упале крајника и синуса, а посебно упала ждрела, нарочито ако постоје и крајници који су често упаљени. И обољења дигестивног тракта - чир, упала желуца, једњака и карциноми - могу изазвати задах. Желудачни рефлукс, кад се киселина враћа уједнак, може да буде узрок киселкастог задаха. Ако се једнак не затвара добро и ако се храна из желуца враћа, такође долази до продора непријатног мириса у

ШТА НИЈЕ ДОБРО ЗА УЖИНУ

Масно тесто, преслане грицкалице, крекери, напoлитанке, пржена храна, слаткиши, колачи и друга обрађена готова храна, чоколадно млеко, крекери, бисквити, чипс и палачинке су сувише често заступљени у исхрани деце. Ова храна садржи непотребан вишак калорија, угљених хидрата и велику количину лоших масти, такозваних трансмасти које сутоксичне за наше ћелије. Прави избор „грицкалица“ за велики одмор могу да буду печени, неслани бадеми, кикирики, семе сунцокрета, лешник или комбинација орашастих плодова са сувим воћем и, наравно, свеже воће.

ЗДРАВЉЕ ОД ПОРЦЕЛАНА

Лековито биље може да се користи у великом броју освежавајућих напитака, што је посебно корисно у зимским месецима. Напици могу бити топли, ал и хладни - воћни купови, пунчеви, напици с алкохолом или пићима с млеком. Међутим, највећу вредност имају кад се користе као биљни чајеви, појачавају имунитет, помажу опуштању мишића, а сваки од њих има свој специфичан, али и суптилан укус.

Многе врсте биља и самостално дају укусне чајеве: матичњак, мајчина душица, нана...

Као и у кулинарству, количине зависе од квалитета биља и личног укуса. Кад користите сушено биље, узмите око пола кашичице по особи и спремите га као и сваки други чај. Уколико је могуће, за биљне чајеве набавите чајник од порцелана јер њихова суптилна арома може да поприми друге мирисе. Треба држати покривене шоље или чајник да би се биље добро натопило и упило водом, најмање петнаест минута.

Д.С.

уста, а то се дешава и због неких емотивних стања - стреса или страха.

Понекад је и хронични бронхитис узрок ове непријатне појаве, као и нека обољења попут дијабетеса или бубрежне болести.

И наравно, познато је да бели и црни лук, алкохол, кувана јаја иди сир такође могу да буду узроци непријатног задаха. Јутарњи задах настаје због смањења пљувачке током ноћи и он није разлог за бригу јер нестаје брзо после прања зуба и доручка. Сличан проблем може се срести у току гладовања.

Др Љушковић објашњава да колико је важно открити и отклонити узрок задаха из уста, толико је важно да се установи шта он поручује о здрављу организма па и о могућим обољењима за које особа и не зна да постоје.

Водице за испирање не решавају проблем

Дијагнозу може да постави стоматолог, а у новије време користе се гасни хроматографико могу да открију и која врста гаса је у питању. Бернинггов тест користи се да се открије да ли је узрок у области уста или ван оралне регије. Пацијент затвори уста и издише кроз нос. Уколико се тада осети задах он је ексториалног порекла.

Први корак у елиминисању овог проблема је провера у каквом су стању зуби и како се одржава орална хигијена, јер многи не воде довољно рачуна правилној хигијени усне дупље. Следећи кораке откривање узрока.

- Пошто су орални узрочници непријатног мириса најчешћи, треба прво обратити пажњу на њих. Санацијом кариозних и деструираних зуба и успостављањем добре

БОЉЕ СЕМЕНКЕ НЕГО ЧИПС

Грицкалицама је тешко одолети - у паузи док радимо, када се одмарамо или гледамо телевизију, није лако променити навику да глад утолимо кречерима, чипсом или кокицама. Међутим, лекари специјалисти за исхрану подсећају да ове намирнице садрже „празне“ калорије, пре свега масти и угљене хидрате, али без неопходних минерала, витамина и других биолошки вредних састојака. Осим тога, угљени хидрати из грицкалица не засићују, и после њиховог узимања, обично да би се заварала глад, апетит се супротно очекивању повећава. Што се више једу, глад за грицкалицама је још већа и већина њихових љубитеља се чуди колико могу да их поједу.

Тајна њихове популарности крије се у томе што су веома пријатног укуса јер су масне и слане. Пржење је, иначе, нутритивно најмање пожељан начин припреме намирница јер се током ове процедуре намирнице „напију“ уља.

Нису све грицкалице штетне. Коштуњаво воће и поједине семенке, иако су с високим садржајем масти, убрајају се у врло квалитетне и биолошки вредне намирнице. То су орах, лешник, бадем и неслани кикирики, семенке бундеве, сунцокрета. Садрже корисне масти и квалитетне протеине, витамине и драгоцене минерале. Помажу у заштити срца и крвних судова и, спреmlјене без соли, представљају квалитетну ужину. Ипак, и претеривање шкоди, па би и ове грицкалице требало јести с мером јер имају високу енергетску вредност - 100 грама у просеку садржи око 600 калорија. За здраве одрасле људе препоручени дневни унос је до 60 грама добрих грицкалица.

„Рецепт“ за борбу против нездравих грицкалица је једноставан - не купујте их, не уносите у кућу или у канцеларију. Педесет грама бадема или лешника, купљених на меру у продавницама здраве хране, здравија су замена за било који смоки или чипс из кесице.

НОВА ЧЕТКИЦА НА ТРИ МЕСЕЦА

- Осим што је важно да се редовно контролише стање зуба и води рачуна о оралној хигијени, нарочито пре спавања, добро је испирати уста содом бикарбонном, јер она смањује киселост и спречава развој микроорганизама. Корисно је испирати уста антисептичним средствима и сланом водом - саветује др Љушковић. Четкицу за зубе треба мењати редовно и не користити је дуже од три-четири месеца. Стоматолози подсећају да је за спречавање задаха важно пити довољно воде, користити чајеве од жалфије или камилице за испирање уста. Препоручује се и коришћење жвака, које садрже неке антисептичне и дезодорантне супстанце и стимулишу лучење пљувачке која спира слузокожу уста.

оралне хигијене може се решити проблем. Коришћење антисептичних средстава (хлорхексидин, водоник-пероксид), као и пасти за зубе које садрже триклован, цинк и соду бикарбону може помоћи, али не може решити проблем у потпуности. Важно је

механичко уклањање меких наслага са зуба уз помоћ разних четкица и денталног конца - подсећа др Љушковић.

Решење за сувоћу уста су средства за стимулацију лучења пљувачке (киселе и горке бомбоне, жвака).

Наш саговорник подсећа и да у случају да се установи да урок задаха није из уста, пацијента треба упутити на даља испитивања.

Драгољуб Стевановић
Извор: Магазин

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне

буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар ZONEX присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и

услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге ZONEX пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара ZONEX:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

НАЈБОЉЕ Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel: 011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel: 011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

Остваривање права на погребне трошкове код Фонда за социјално осигурање војних пензионера

ЗАХТЕВ за накнаду погребних трошкова

II. ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

.....
(презиме, име родитеља и име подносиоца захтева и ЈМБГ)

.....
(улица и број, место пребивалишта, поштански број и општина и контакт телефон)

III. ПОДАЦИ О УМРЛОМ ЧЛАНУ ПОРОДИЦЕ ВОЈНОГ ОСИГУРАНИКА

.....
презиме, име родитеља и име

.....
датум смрти

Право на погребне трошкове остварује се на основу чл. 227. став 1-4 Закона о Војсци Југославије у којем је прописано да у случају смрти члана уже породице војног осигураника, који је војни осигураник (није имао своју пензију), право на накнаду погребних трошкова припада војном осигуранику, члановима породице војног осигураника и сваком ко сахрани војног осигураника.

I. ДОКАЗИ ПОТРЕБНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (заокружити приложене доказе)

1 Извод из матичне књиге умрлих (оригинал или оверена фотокопија)

2 Оригинал рачуни, издати на име подносиоца захтева

3 Здравствена књижица умрлог члана породице војног осигураника уколико није враћена надлежном органу МО и ВС, или уколико је здравствена књижица врћена својеручно написана и потписана изјава у којој ће бити наведен датум, место и организациони део МО и ВС коме је књижица враћена.

4 Уколико треће лице подноси захтев у име лица које остварује право на накнаду погребних трошкова, оверено пуномоћје је код надлежног органа за оверу, у којем ће бити наведен ЈМБГ овлашћеног лица и сагласност да се уплата изврши на рачун овлашћеног лица који има отворен код овлашћених банака на територији Р. Србије.

5 Фотокопија картице текућег рачуна (обе стране картице) подносиоца захтева или овлашћеног лица са уписаним именом, презименом и бројем партије текућег рачуна, или потврда банке са горе наведеним подацима.

Уплату извршити на текући рачун број.....

отворен на

име.....

ЈМБГ:.....

у банци

Сагласан сам да податке о личности, садржане у захтеву, утврђене на основу идентификационе јавне исправе, као и у другим приватним или јавним исправама које уз захтев предајем, Фонд за социјално осигурање војних осигураника може обрађивати у складу са Законом о заштити података о личности и задржати их у предатим исправама у списима предмета.

У дана

године.....

.....
потпис подносиоца захтева

Остваривање права на посмртну помоћ код Фонда за социјално осигурање војних пензионера

ЗАХТЕВ за остваривање права на посмртну помоћ

ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

.....
(презиме, име родитеља и име подносиоца захтева и ЈМБГ)

.....
(улица и број, место пребивалишта, поштански број и општина)и контакт телефон)

Право на посмртну помоћ остварује се на основу члана 227. став 4. и став 5. Закона о Војсци Југославије, у којем је прописано да у случају смрти војног осигураника, члановима његове породице, и то **брачном другу а осталим члановима** (уколико их је покојник до тренутка смрти издржавао), припада посмртна помоћ у висини двоструког износа пензије која му је припадала за последњи месец пре његове смрти.

ДОКАЗИ ПОТРЕБНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (заокружити приложене доказе)

1-Извод из матичне књиге умрлих (оригинал или оверена фотокопија).

2 -Извод из матичне књиге венчаних са датумом издавања не старијим од шест месеци (оригинал или оверена фотокопија) ако право остварује брачни друг.

У случају да право остварују дуги чланови породичног домаћинства, потребно је да доставе доказ да су издржаван лица (до 26 година живота достављају потврду да су на школовању, а преко 26 година живота одлуку суда којом је изречена мера лишавања пословне способности, и решење Центра за социјални рад)

3 -Потврда о висини пензије (пензиони чек или потврда из РФПИО) за последњи месец пре смрти.

4 -Изјава два сведока о издржаваним лицима у којој ће бити наведена сва лица које је умрли војни осигураник издржавао до свој смрти, са ЈМБГ тих лица, или уколико је брачни друг корисник цивилног здравственог осигурања. У Изјави теба да стоји да су се међусобно издржавали и ниједно друго лице. (оверена код органа надлежног за оверу).

5 -Здравствена књижица умрлог војног осигураника уколико није враћена надлежном органу МО и ВС, или уколико је здравствена књижица врћена, својеручно написану и потписану изјаву у којој ће бити наведено датум, место и организациони део МО и ВС коме је књижица враћена.

6 -Уколико треће лице подноси захтев у име лица које остварује право на посмртну помоћ, оверено Пуномоћје код надлежног органа за оверу, у којем ће бити наведен ЈМБГ овлашћеног лица и сагласност да се уплата изврши на рачун овлашћеног лица који има отворен код овлашћених банака на територији Р. Србије.

7 -Фотокопија картице текућег рачуна (обе стране картице) подносиоца захтева или овлашћеног лица са уписаним именом, презименом и бројем партије текућег рачуна, или потврда банке са горе наведеним подацима.

Уплату извршити на текући рачун

број.....

отворен на

име.....

ЈМБГ:.....

у банци

Сагласан сам да податке о личности, садржане у захтеву, утврђене на основу идентификационе јавне исправе, као и у другим приватним или јавним исправама које уз захтев предајем, Фонд за социјално осигурање војних осигураника може обрађивати у складу са Законом о заштити података о личности и задржати их у предатим исправама у списима предмета.

У дана

године.....

.....потпис подносиоца захтева

Остваривање права на погребне трошкове код Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Србије

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Србије, на основу члана 124б Закона о пензијском и инвалидском осигурању, исплаћује сходно трошковима сахране корисника пензије, погребне трошкове у висини износа те накнаде на дан смрти корисника.

Лице које је носило трошкове сахране дужно је да Фонду достави и број рачуна, ради исплате накнаде погребних трошкова. Уколико је корисник пензије сахрањен преко Агенције надлежне за сахрану трошкови сахране се исплаћују Агенцији која је организовала сахрану. Висина накнаде погребних трошкова се утврђује у истом проценту као и пензија.

Документа потребна за исплату накнаде погребних трошкова

- Рачун о трошковима сахране у оригиналу, који гласи на лице које је носило трошкове,
- Оригинал или фотокопији фискалног исчека или изјава издавања рачуна да нема обавезу евидентирања промене преко фискалне касе;
- Доказ којим се потврђује идентитет (лична карта на увид или уверење о пребива лишту),
- Извод из матичне књиге умрлих у оригиналу или фотокопији;
- Извештај кориснику, односно чек од пензије умрлог корисника, уколико га подносилац захтева поседује,
- Копија картице текућег рачуна подносиоца захтева са уписаним именом, презименом и бројем текућег рачуна,
- Изјаву о давању сагласности за исплату погребних трошкова,
- Изјава лица по чијем су захтеву пружене погребне услуге о сагласности да се исплата изврши правном пицу са којим Фонд има закључен уговор о пословној сарадњи у пуном износу припадајућим по Закону.

Прилог: Захтев који се подноси:

РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И
ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ
ФИЛИЈАЛА _____
ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА
НАДЛЕЖНА ЗА ПОСЛОВЕ ИСПЛАТЕ

ЈМБГ / ЛБ _____
(попуњава овлашћени радник Фонда)

ЗАХТЕВ ЗА ИСПЛАТУ НАКНАДЕ ПОГРЕБНИХ ТРОШКОВА

I ПОДАЦИ О УМРЛОМ КОРИСНИКУ ПЕНЗИЈЕ

1. ПРЕЗИМЕ, ИМЕ РОДИТЕЉА И ИМЕ

2. а. ЈЕДИНСТВЕНИ МАТИЧНИ БРОЈ ГРАЂАНА
(ПО ЛИЧНЕ КАРТЕ УМРЛОГ)

б. ЛИЧНИ БРОЈ ОСИГУРАНИКА

3. ДАТУМ СМРТИ

II ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

Подносилац захтева је физичко или правно лице, односно установа социјалне заштите, орган државне управе или организација која је сносила трошкове сахране

1. ПРЕЗИМЕ, ИМЕ РОДИТЕЉА И ИМЕ ФИЗИЧКОГ ЛИЦА ИЛИ
НАЗИВ ПРАВНОГ ЛИЦА

2. ЈЕДИНСТВЕНИ МАТИЧНИ БРОЈ ГРАЂАНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА
ИЛИ МАТИЧНИ БРОЈ ПРАВНОГ ЛИЦА

3. а. МЕСТО ПРЕБИВАЛИШТА И ОПШТИНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА
(АДРЕСА ИЗ ВАЖЕЋЕ ЛИЧНЕ КАРТЕ)
(ЗА ПРИВРЕМЕНО РАСЕЉЕНА ЛИЦА СА ПОДРУЧЈАКИМ
АДРЕСА ИЗ ЗЕЛЕНОГ КАРТОНА ИЛИ ПОТВРДЕ МУП)
(ЗА СТРАНЦЕ АДРЕСА ИЗ ПОТВРДЕ О БОРАВИШТУ)
ИЛИ СЕДИШТЕ ПРАВНОГ ЛИЦА

(УЛИЦА И БРОЈ)

(МЕСТО ПРЕБИВАЛИШТА)

[][][][][]

(ПОШТАНСКИ БРОЈ И ОПШТИНА)

4. БРОЈ РАЧУНА ФИЗИЧКОГ ЛИЦА, ОДНОСНО УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ
ЗАШТИТЕ, ОРГАНА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

НАЗИВ БАНКЕ

5. КОНТАКТ ТЕЛЕФОН

III Исплату накнаде погребних трошкова извршити подносиоцу захтева на:

текући рачун физичког лица или рачун правног лица које је носило трошкове сахране

рачун правног лица на основу захтева за рефундацију погребних трошкова

рачун установе социјалне заштите, органа државне управе или организације

По одредбама Закона о општем управном поступку ("Службени гласник РС", број 18/16) Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће те податке прибавити сама.

IV ЗА СЛЕПЕИ СЛАБОВИДЕ ОСОБЕ

Да ли је потребно да писмено Фонда (обавештење, позив, закључак, решење и др.) које ће Вам Фонд доставити, буде штампано и на Брајевом писму?

ДА

НЕ

Сагласан сам да податке садржане у писмену Фонда (обавештење, позиву, закључку, решењу и др.) ради њиховог штампања на Брајевом писму, Фонд достави лицима са којима има закључен уговор о штампању писмена Фонда на Брајевом писму.

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Милен
Чуљић

Година XXI. Број 233 ЈУН 2023

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИСЧН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

*Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

Није чудо што се Србима ломе кола. Многи странци су легли на руду.

Ради на томе да убудуће више ништа не ради.

У неким новинама најбоље је читати само оно – између редова!

Некад је био звезда. Сад је звезда падалица.

Ко ради, тај и греша. Наши људи не воле да греше.

Душан Старчевић

TANJA^{dent}

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х